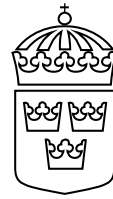

Regeringens proposition

2017/18:6

Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis

Prop.
2017/18:6

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 september 2017

Stefan Löfven

Annika Strandhäll
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Det föreslås att det inom bostadsbidraget ska införas ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis. Samtidigt föreslås att underhållsstöd vid växelvist boende ska avskaffas. Det särskilda bidraget för barn som bor växelvis ska, på motsvarande sätt som bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn och umgängesbidrag, lämnas för ett ökat försörjningsansvar med anledning av att det finns barn i hushållet.

Det särskilda bidraget för barn som bor växelvis ska kunna lämnas månadsvis med 1 300 kronor för ett barn, 1 600 kronor för två barn och 2 100 kronor för tre eller fler barn. Om det i hushållet finns såväl hemmavarande barn som växelvist boende barn lämnas särskilt bidrag för barn som bor växelvis med 300 kronor till familjer med ett hemmavarande barn och ett barn som bor växelvis, 500 kronor till familjer med två hemmavarande barn och ett barn som bor växelvis, och 800 kronor till familjer med ett hemmavarande barn och två barn som bor växelvis.

Ett barn som bor växelvis och har fyllt 18 år ska i en ansökan om särskilt bidrag intyga lämnade uppgifter som rör barnet om det inte finns särskilda skäl mot det.

För varje barn som bor växelvis hos den försäkrade ska hälften av barnets förmögenhet ingå i den sammanlagda förmögenhet som utgör ett tillägg till den bidragsgrundande inkomsten.

För barn som bor växelvis hos den försäkrade ska hälften av varje barns överskott i inkomstslaget kapital läggas till den bidragsgrundande inkomsten i den utsträckning som överskottet överstiger 1 000 kronor.

För att mildra övergången av stöd från underhållsstödet till stöd från bostadsbidraget för hushåll som har barn som bor växelvis, föreslås en utfasning över en fyraårsperiod där underhållsstödet vid växelvist boende lämnas med 200 kronor mindre per månad och barn för respektive år under övergångsperioden.

Det föreslås också att inkomstgränserna för prövning av bostadsbidragets storlek för barnfamiljer ska höjas i fyra steg till totalt 150 000 kronor för ensamstående respektive 75 000 kronor vardera för makar under åren 2018 till 2021.

Vidare föreslås att umgängesbidraget inom bostadsbidraget ska höjas till 500 kronor för ett barn, 600 kronor för två barn och 700 kronor för tre eller fler barn. Om det i hushållet, förutom hemmavarande barn eller barn som bor växelvis, även finns barn som bor tidvis i hushållet, lämnas umgängesbidrag med 100 kronor per månad för varje barn som berättigar till sådant bidrag.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2018 med vissa övergångsbestämmelser.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	6
3	Ärendet och dess beredning	12
4	Bakgrund.....	12
4.1	Gällande bestämmelser om bostadsbidrag och underhållsstöd.....	12
4.1.1	Bostadsbidrag	12
4.1.2	Underhållsstöd	14
4.2	FN:s konvention om barnets rättigheter	16
4.3	Utvecklingen av barns växelvisa boende.....	18
4.4	Familjeekonomiska stöd vid växelvist boende	19
4.4.1	Barnfamiljer med bostadsbidrag.....	19
4.4.2	Underhållsstöd vid växelvist boende	20
4.5	Identifierade problem med nuvarande bestämmelser	20
5	Modernisering av stöd till barnfamiljer vid växelvist boende	22
5.1	Förslag om ett nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis	22
5.2	Beräkning av bidragsgrundande inkomst	31
5.3	Underhållsstöd vid växelvist boende avskaffas	32
5.4	Höjda inkomstgränser inom bostadsbidraget.....	34
5.5	Höjt umgängesbidrag inom bostadsbidraget	36
5.6	EU-rättsliga aspekter	37
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	41
7	Konsekvenser	43
7.1	Konsekvenser för enskilda	43
7.1.1	Ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis.....	43
7.1.2	Avskaffa underhållsstöd vid växelvist boende	45
7.1.3	Åtgärder för att mildra de negativa konsekvenserna för vissa föräldrar	46
7.1.4	Höjt umgängesbidrag inom bostadsbidraget.....	48
7.1.5	Sammantagna konsekvenser för enskilda	50
7.1.6	Konsekvenser för barn.....	53
7.1.7	Konsekvenser för jämställdheten.....	54
7.2	Konsekvenser för staten	55
7.3	Konsekvenser för kommuner.....	57
8	Författningskommentar	58
8.1	Förslaget till lag om ändring av socialförsäkringsbalken	58

Prop. 2017/18:6	Bilaga 1	Utdrag ur sammanfattningen av Särlevandeutredningens betänkande SOU 2011:51 Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull.....	64
	Bilaga 2	Utdrag ur lagförslag från Särlevandeutredningens betänkande SOU 2011:51 Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull.....	70
	Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna till SOU 2011:51.....	75
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 september 2017		76

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2017/18:6

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken¹ dels att 17 kap. 4 §, 18 kap. 5, 16, 25, 31, 37 och 39 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 17 kap. 4 §, 18 kap. 16, 25 och 37 §§ ska utgå,

dels att 18 kap. 1, 2, 20 och 35 §§, 19 kap. 4 §, 95 kap. 2 §, 96 kap. 3 §, 97 kap. 6, 11, 15, 22 och 23 §§ och 110 kap. 5 § och rubrikerna närmast före 96 kap. 3 § och 97 kap. 22 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 96 kap. 5 a § och 97 kap. 22 a § och närmast före 96 kap. 5 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

1 §

I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om rätten till underhållsstöd i 2–7 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- undantag från rätten till underhållsstöd i 8–12 §§,
- förmånstiden i 13 och 14 §§,
- vem som får utbetalningen av underhållsstödet i 15–19 §§,

– beräkning av underhållsstöd i 20–32 §§,

– omprövning vid ändrade förhållanden i 33–35 §§,

– jämkning av underhållsstöd i 36 och 37 §§, och

– handläggningen i 38–42 §§.

I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om rätten till underhållsstöd i 2–4, 6 och 7 §§.

– vem som får utbetalningen av underhållsstödet i 15 och 17–19 §§,

– beräkning av underhållsstöd i 20–24, 26–30 och 32 §§,

– jämkning av underhållsstöd i 36 §, och

– handläggningen i 38 och 40–42 §§.

2 §

Ett barn har rätt till underhållsstöd under de förutsättningar som anges i 4 och 5 §§, om föräldrarna inte bor tillsammans och en av föräldrarna är boförälder eller barnet har växelvist boende.

Om barnet har fyllt 18 år lämnas förlängt underhållsstöd, om även villkoren i 6 § är uppfyllda.

Ett barn har rätt till underhållsstöd under de förutsättningar som anges i 4 §, om föräldrarna inte bor tillsammans och en av föräldrarna är boförälder.

¹ Senaste lydelse av 18 kap. 25 § 2015:452.

20 §²

Underhållsstöd till ett barn lämnas med

– 1 573 kronor i månaden till och med månaden då barnet fyller 15 år, och

– 1 723 kronor i månaden från och med månaden efter den då barnet har fyllt 15 år.

Första stycket gäller om inte något annat följer av 21–31 §§.

Första stycket gäller om inte något annat följer av 21–24 och 26–30 §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §³

Nedsättning av underhållsstöd enligt 30 eller 31 § ska omprövas när det finns ett nytt beslut om slutlig skatt för barnet.

Nedsättning av underhållsstöd enligt 30 § ska omprövas när det finns ett nytt beslut om slutlig skatt för barnet.

Föranleder det nya beslutet om skatt en ändring av underhållsstödet, ska ändringen gälla från och med februari året efter det år då beslutet meddelades.

19 kap.**4 §**

Ett beslut om betalningsskyldighet ska inte meddelas, om 18 kap. 21, 24 eller 25 § tillämpas eller om underhållsskyldighet enligt föräldrabalken har fastställts i form av ett engångsbelopp.

Ett beslut om betalningsskyldighet ska inte meddelas, om 18 kap. 21 eller 24 § tillämpas eller om underhållsskyldighet enligt föräldrabalken har fastställts i form av ett engångsbelopp.

Om den bidragsskyldige är bosatt utomlands eller i Sverige och i eller från utlandet får lön eller annan inkomst som inte kan tas i anspråk genom utmätning enligt 7 kap. utsökningsbalken och en tillämpning av bestämmelserna i 28 och 29 §§ därför övervägs, behöver betalningsskyldighet inte fastställas.

95 kap.**2 §⁴**

Bostadsbidrag lämnas i form av

1. bidrag till kostnader för bostad,
2. särskilt bidrag för hemmavarande barn, och

2. särskilt bidrag för hemmavarande barn,

3. särskilt bidrag för barn som bor växelvis, och

3. umgängesbidrag till den som

4. umgängesbidrag till den som

² Senaste lydelse 2015:452.

³ Senaste lydelse 2011:1434.

⁴ Senaste lydelse 2011:1075.

på grund av vårdnad eller umgängetidvis har barn boende i sitt hem.

på grund av vårdnad eller umgängetidvis har barn boende i sitt hem.

Med barn som bor växelvis avses ett barn som bor varaktigt hos båda sina föräldrar som inte bor tillsammans.

96 kap.

Särskilt bidrag och umgängesbidrag

Särskilda bidrag samt umgängesbidrag

3 §

Bostadsbidrag i form av särskilt bidrag kan lämnas till familjer med barn som avses i 4, 7 och 8 §§.

Bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn kan lämnas till familjer med barn som avses i 4, 7 och 8 §§.

Bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för barn som bor växelvis kan lämnas till familjer med barn som avses i 5 a §.

Bostadsbidrag i form av umgängesbidrag kan lämnas till den som tidvis bor med barn i fall som avses i 6 §. Sådant bidrag lämnas endast till en försäkrad som bor i en bostad som han eller hon äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt.

Hushåll med barn som bor växelvis

5 a §

Bostadsbidrag kan lämnas till en försäkrad som har vårdnaden om ett barn som bor växelvis hos den försäkrade.

97 kap.

6 §

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundad nedåt till helt tiotusental kronor.

I den sammanlagda förmögenheten ingår förmögenhet för varje försäkrad samt för varje barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§.

I den sammanlagda förmögenheten ingår förmögenhet för varje försäkrad samt för varje barn som avses i 96 kap. 4, 5 a och 9 §§. *I fråga om barn som avses i 96 kap. 5 a § ska dock endast hälften av den förmögenhet som tillhör barnet ingå i den sammanlagda förmögenheten.*

11 §

Om ett eller flera barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§ har överskott i inkomstslaget kapital, ska till den försäkrades bidragsgrundande inkomst läggas varje barns överskott i inkomstslaget kapital i den utsträckning som överskottet överstiger 1 000 kronor.

Om ett eller flera barn som avses i 96 kap. 4, 5 a och 9 §§ har överskott i inkomstslaget kapital, ska till den försäkrades bidragsgrundande inkomst läggas varje barns överskott i inkomstslaget kapital i den utsträckning som överskottet överstiger 1 000 kronor. *I fråga om barn som avses i 96 kap. 5 a § ska dock endast hälften av varje barns överskott läggas till den bidragsgrundande inkomsten i den utsträckning överskottet överstiger 1 000 kronor.*

Vid beräkning av överskott i inkomstslaget kapital tillämpas 5 §.

15 §⁵

Bostadsbidrag till barnfamiljer beräknas enligt 18–23 §§.

Om den bidragsgrundande inkomsten överstiger 127 000 kronor för en försäkrad, eller för makar 63 500 kronor för var och en av dem, ska bidraget minskas med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

Om den bidragsgrundande inkomsten överstiger 150 000 kronor för en försäkrad, eller för makar 75 000 kronor för var och en av dem, ska bidraget minskas med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

Särskilt bidragSärskilda bidrag**22 §⁶**

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som särskilt bidrag med

- 1 500 kronor till familjer med ett barn,
- 2 000 kronor till familjer med två barn, och
- 2 650 kronor till familjer med tre eller flera barn.

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som särskilt bidrag *för hemmavarande barn* med

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som särskilt bidrag för barn som bor växelvis med

- 1 300 kronor till familjer med ett barn,
- 1 600 kronor till familjer med två barn, och
- 2 100 kronor till familjer med tre eller flera barn.

Om det i hushållet finns såväl

⁵ Senaste lydelse 2016:1294.

⁶ Senaste lydelse 2013:1100.

hemmaparande barn som bor växelvis, lämnas särskilt bidrag för barn som bor växelvis med

– 300 kronor till familjer med ett hemmaparande barn och ett barn som bor växelvis,

– 500 kronor till familjer med två hemmaparande barn och ett barn som bor växelvis, och

– 800 kronor till familjer med ett hemmaparande barn och två barn som bor växelvis.

23 §

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som umgängesbidrag med

– 300 kronor för ett barn,

– 375 kronor för två barn, och

– 450 kronor för tre eller flera barn.

Om det i hushållet *finns såväl* hemmaparande barn som sådana barn som avses i 95 kap. 2 § 3 lämnas umgängesbidrag med 75 kronor per månad för varje barn som berättigar till umgängesbidrag.

– 500 kronor för ett barn,

– 600 kronor för två barn, och

– 700 kronor för tre eller flera barn.

Om det i hushållet *förutom* hemmaparande barn *eller barn som bor växelvis även finns* sådana barn som avses i 95 kap. 2 § 4 lämnas umgängesbidrag med 100 kronor per månad för varje barn som berättigar till umgängesbidrag.

110 kap.

5 §⁷

Ansökan om förlängt underhållsstöd enligt 18 kap. 6 § ska göras av den studerande själv, även om han eller hon ännu inte har fyllt 18 år. En sådan underårig studerande ska också själv lämna de uppgifter som behövs för att bedöma rätten till fortsatt barnpension, efterlevandestöd och barnlivränta enligt 78 kap. 5 §, 79 kap. 2 § respektive 88 kap. 4 §.

Beträffande äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg ska, om den försäkrade är gift, uppgifter om faktiska förhållanden lämnas på heder och samvete även av den försäkrades make.

När det gäller assistansersättning ska, i de fall uppgifter lämnas av ett ombud, uppgifter om faktiska förhållanden lämnas på heder och samvete även av ombudet.

När det gäller bostadsbidrag ska ett barn som avses i 96 kap. 4 § och som är över 18 år på ansökningshandlingen självt intyga de uppgifter som rör barnet, om det

När det gäller bostadsbidrag ska ett barn som avses i 96 kap. 4 § *eller 5 a §* och som är över 18 år på ansökningshandlingen självt intyga de uppgifter som rör barnet,

⁷ Senaste lydelse 2012:935.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2018.

2. De upphävda bestämmelserna i 17 kap. 4 § och 18 kap. 5, 16, 25, 31, 37 och 39 §§ samt de äldre bestämmelserna i 18 kap. 2, 20 och 35 §§ och 19 kap. 4 § ska fortfarande gälla för underhållsstöd som avser tid före april månad 2018.

3. De upphävda bestämmelserna i 17 kap. 4 § och 18 kap. 5, 16, 25, 31, 37 och 39 §§ samt de äldre bestämmelserna i 18 kap. 2, 20 och 35 §§ och 19 kap. 4 § ska utöver vad som föreskrivs i andra punkten fortfarande gälla för underhållsstöd som avser tid före februari månad 2021, om det för mars månad 2018 har lämnats underhållsstöd för barnet vid växelvist boende. I stället för det belopp som avses i den upphävda 18 kap. 25 § första stycket ska underhållsstöd då lämnas för var och en av föräldrarna med hälften av 1 173 kronor när stödet avser en månad som infaller under tiden april 2018 – januari 2019, med hälften av 773 kronor när stödet avser en månad som infaller under tiden februari 2019 – januari 2020 och med hälften av 373 kronor när stödet avser en månad som infaller under tiden februari 2020 – januari 2021. Från och med månaden efter den då barnet har fyllt 15 år ska respektive belopp före halveringen höjas med 150 kronor.

4. Äldre bestämmelser i 95 kap. 2 §, 96 kap. 3 §, 97 kap. 6, 11, 15 och 23 §§ och 110 kap. 5 § ska fortfarande gälla för bostadsbidrag som avser tid före mars månad 2018.

5. De nya bestämmelserna i 95 kap. 2 §, 96 kap. 3 och 5 a §§ och 97 kap. 6, 11, 15 och 22 a §§ ska tillämpas första gången på bostadsbidrag som avser tid efter februari månad 2018.

6. I stället för de belopp som anges i 97 kap. 15 § andra stycket ska minskning av bostadsbidraget göras om den bidragsgrundande inkomsten överstiger 135 000 kronor respektive 67 500 kronor när bidraget avser en månad som infaller under tiden mars – december 2018, 142 000 kronor respektive 71 000 kronor när bidraget avser en månad som infaller under år 2019 och 148 000 kronor respektive 74 000 kronor när bidraget avser en månad som infaller under år 2020.

3 Ärendet och dess beredning

Genom beslut den 4 juni 2009 bemyndigade regeringen chefen för Socialdepartementet att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en allmän översyn av hur ekonomiska stöd till barnfamiljer stöder samarbete mellan särlevande föräldrar (dir. 2009:56). Utredningen tog sig namnet Utredningen om ekonomi och samarbete vid särlevnad (Särlevandeutredningen). Utredningen lämnade i juni 2011 sitt slutbetänkande Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull (SOU 2011:51). Betänkandet har remissbehandlats. Särlevandeutredningen lämnade bl.a. förslag om att underhållsstöd vid växelvist boende skulle avskaffas och i stället skulle ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis införas inom bostadsbidraget. En sammanfattning av betänkandet SOU 2011:51 finns i *bilaga 1* och dess lagförslag i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Socialdepartementet (dnr S2011/05725/FST).

Riksrevisionen har granskat om underhållsstödet är ett ändamålsenligt verktyg inom den ekonomiska familjepolitiken och om systemet hanteras effektivt. Riksrevisionen lämnade i rapporten Underhållsstödet – för barnets bästa (RiR 2010:22) bl.a. rekommendationen till regeringen att underhållsstöd vid växelvist boende i stället borde hanteras inom bostadsbidraget.

Förslagen om nedtrappning av underhållsstöd vid växelvist boende, höjda inkomstgränser i bostadsbidraget och höjt umgängesbidrag har beretts under hand med Försäkringskassan.

4 Bakgrund

4.1 Gällande bestämmelser om bostadsbidrag och underhållsstöd

4.1.1 Bostadsbidrag

Bostadsbidraget är en inkomstprövad socialförsäkringsförmån som har såväl bostadspolitiska som familjepolitiska syften. Bidraget lämnas dels till barnfamiljer, dels till ungdomar som fyllt 18 men inte 29 år och som inte har barn. Bestämmelser om bostadsbidrag finns i 95–98 kap. socialförsäkringsbalken, förkortad SFB, med tillhörande förordning (1993:739) om bostadsbidrag, lagen (2003:1067) om särskild bestämmelse om bostadsbidrag och föreskrifter från Försäkringskassan. För Försäkringskassans handläggning av ärenden generellt gäller de allmänna handlägningsbestämmelserna i SFB och i förvaltningslagen (1986:223).

Bostadsbidrag lämnas till hushåll med barn som är yngre än 18 år eller som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp. Rätt till bostadsbidrag som barnfamilj gäller för den som har vårdnaden om barn och varaktigt bor tillsammans med barnet eller den som på grund av vårdnad eller um-

gånge tidvis har barn boende i sitt hem. Rätt till bostadsbidrag har även den som för minst tre månader har tagit emot barn för vård i familjehem. När ett barn under 18 år bor i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende kan bidrag även lämnas till föräldern eller föräldrarna, om det finns särskilda skäl för det.

Barnfamiljer kan dels få ett bidrag till bostadskostnader, dels ett bidrag för att barn stadigvarande bor eller tidvis vistas i hushållet. Det senare lämnas som ett särskilt bidrag för hemmavarande barn eller som ett bidrag för umgängesbarn.

Om ett barns föräldrar inte lever tillsammans men har gemensam vårdnad om barnet, har den förälder som barnet är folkbokfört hos rätt till det särskilda bidraget för hemmavarande barn. Det särskilda bidragets storlek beräknas efter antal barn i familjen, 1 500 kronor för ett barn, 2 000 kronor för två barn och 2 650 kronor per månad för tre eller fler barn.

För den som på grund av vårdnad eller umgänge tidvis har barn boende i sitt hem kan ett umgängesbidrag lämnas under förutsättning att umgängesföräldern har barnet boende hos sig i en viss minsta omfattning, dvs. minst 30 dagar per år. Sådant bidrag lämnas endast om föräldern bor i en bostad som omfattar minst två rum och kök eller kokvrå och har en bostadsyta som är minst 40 kvadratmeter. Umgängesbidraget lämnas med 300 kronor för ett barn, 375 kronor för två barn och 450 kronor per månad för tre eller fler barn. Dessa belopp gäller om föräldern enbart har umgängesbarn. En förälder som har både hemmavarande barn och umgängesbarn får i första hand särskilt bidrag för hemmavarande barn och dessutom 75 kronor för varje umgängesbarn, men för maximalt tre barn totalt.

För rätt till bidrag till bostadskostnader är huvudregeln att man måste ha en egen bostad, dvs. äga bostaden eller inneha en hyres- eller bostadsrätt, samt vara folkbokförd på bostaden och stadigvarande bo där. Bidraget till bostadskostnaden är beroende av hushållets bidragsgrundande bostadskostnader. För barnfamiljer gäller att bidrag inte lämnas för bostadskostnader upp till 1 400 kronor per månad. Vid högre bostadskostnader kan man få bidrag med hälften av bostadskostnaden mellan 1 400 kronor upp till en övre gräns som varierar med antalet barn.

För barnfamiljer finns det också vissa begränsningar för hur stor bostadsyta som får läggas till grund för bidraget. Begränsningen i bostadsyta varierar beroende av antal barn i hushållet. För att ytbegränsningen inte ska få alltför stor inverkan på storleken av bostadsbidraget finns också en garantinivå för den bidragsgrundande bostadskostnaden, dock högst den faktiska bostadskostnaden. Begränsningen av bostadsytan gäller dock inte om sökanden eller någon familjemedlem har en funktionsnedsättning.

Bostadsbidrag beräknas utifrån hushållets uppskattade inkomster för ett helt kalenderår och betalas ut löpande som ett preliminärt bidrag. Inkomsten anses vara lika fördelad på varje månad under kalenderåret. Beräkningen av bidraget för en viss månad är med andra ord inte kopplad till inkomsten under den månaden utan till en tolfedel av den sammanlagda inkomsten under kalenderåret. Inkomstprövningen innebär att bidraget bestäms av det enskilda hushållets inkomster och tillgångar.

Inkomstgränserna för bostadsbidraget är individuella för respektive make eller sambo.

Barnets förmögenhet och kapitalinkomster över en viss nivå påverkar den bidragsgrundande inkomsten som ligger till grund för storleken på bostadsbidraget. Enligt nuvarande bestämmelser är det enbart hemmavarande barns förmögenhet och kapitalinkomster som beaktas vid beräkning av den bidragsgrundande inkomsten. Det gäller även barn som har fyllt 18 år och som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp. Däremot beaktas förmögenheten eller kapitalinkomsterna inte för ett barn som har placerats i familjehem eller som tidvis bor i hushållet (umgängesbarn).

Det är hushållets sammanlagda förmögenhet överstigande 100 000 kronor som beaktas vid beräkning av den bidragsgrundande inkomsten. Den ökas med 15 procent av förmögenheter som överstiger 100 000 kronor. Vissa undantag finns dock beträffande vad som beaktas när det gäller barns förmögenhet. Det handlar t.ex. om ersättningar från skada eller sjukdom samt förmögenhet som barnet förvärvat genom gåva eller testamente och som innebär att egendomen ska stå under förvaltning av någon annan än förmyndaren, utan bestämmanderätt för denne, och som anger vem som i stället ska utöva förvaltningen.

Ett barn vars kapitalinkomster ska beaktas vid beräkning av den bidragsgrundande inkomsten kan ha sådana inkomster upp till 1 000 kronor utan att detta påverkar bostadsbidraget.

Den bidragsgrundande inkomsten kan uppgå till 127 000 kronor under ett år utan att bidraget reduceras för en ensamsökande förälder med barn. För gifta och sammanboende föräldrar med barn minskas bidraget om årsinkomsten överstiger 63 500 kronor för någon av makarna eller samborna. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre än ovan nämnda gränser, minskas bostadsbidraget med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

Bostadsbidrag som beräknas till lägre belopp än 1 200 kronor för ett helt år betalas inte ut. Det framräknade bidragsbeloppet per månad avrundas nedåt till jämna hundratal kronor. En bidragsmottagare är skyldig att anmäla ändrade inkomster till Försäkringskassan.

Slutligt bostadsbidrag bestäms för varje kalenderår under vilket preliminärt bidrag har betalats ut. Slutligt bostadsbidrag bestäms efter den tidpunkt när besked om slutlig skatt senast ska ha skickats av Skatteverket. Den som har haft lägre inkomster än vad som preliminärt uppgavs till Försäkringskassan får en tilläggsutbetalning med ränta. Den som beräknade sina inkomster för lågt får betala tillbaka det belopp som har betalats ut för mycket, plus en avgift. Tilläggsutbetalning och återbetalning kommer dock bara i fråga när skillnaden mellan slutligt och preliminärt bostadsbidrag är minst 1 200 kronor.

4.1.2 Underhållsstöd

Föräldrar är underhållsskyldiga gentemot sina barn efter vad som är skäligt med hänsyn till barnets behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga (7 kap. 1 § föräldrabalken, förkortad FB). När ett barn bor varaktigt med bara den ena föräldern ska den andra föräldern fullgöra sin underhållsskyldighet genom att betala underhållsbidrag till

barnet (7 kap. 2 § första stycket FB). Om ett barn bor växelvis hos sina föräldrar behöver i många fall ingen förälder betala underhållsbidrag. Om den ena föräldern har ett större ekonomiskt utrymme än den andra kan dock underhållsbidrag utgå om barnet inte får det underhåll från föräldern som det har rätt till (7 kap. 6 § FB, se även NJA 2013 s. 955). Underhållsbidrag fastställs genom avtal mellan föräldrarna eller genom dom (7 kap. 2 § andra stycket FB).

Genom underhållsstödet garanterar samhället att barn till särlevande föräldrar får en viss försörjning om en bidragsskyldig förälder av olika anledningar inte fullgör sin underhållsskyldighet enligt FB. Bestämmelserna om underhållsstöd finns i 17–19 kap. SFB, med tillhörande förordning (1996:1036) om underhållsstöd och föreskrifter från Försäkringskassan. För Försäkringskassans handläggning av ärenden generellt gäller de allmänna handläggningsbestämmelserna i SFB och i förvaltningslagen (1986:223).

För rätt till underhållsstöd krävs bl.a. att barnets föräldrar inte bor tillsammans samt att barnet är folkbokfört och varaktigt bor hos endast en förälder (boföräldern) eller bor varaktigt hos båda föräldrarna och är folkbokfört hos en av dem (växelvist boende). Boföräldern eller, vid växelvist boende, den som ansöker om stödet måste vara bosatt i Sverige. Ett barn som har fyllt 18 år har rätt till förlängt underhållsstöd om han eller hon bedriver vissa typer av studier. Även ett barn som varaktigt bor och är folkbokfört hos särskilt förordnade vårdnadshavare har rätt till underhållsstöd och förlängt underhållsstöd.

Från rätten till underhållsstöd och förlängt underhållsstöd finns ett antal undantag. Bland annat lämnas inte sådant stöd om det finns anledning att anta att den bidragsskyldiga föräldern fullgör sin underhållsskyldighet gentemot barnet genom att betala underhållsbidrag i rätt ordning med minst det belopp som skulle betalas ut som underhållsstöd till barnet. Stöd lämnas inte heller om det är uppenbart att den bidragsskyldiga föräldern på något annat sätt ser till att barnet får motsvarande underhåll.

Om den bidragsskyldiga föräldern i rätt tid under minst sex månader betalar det fastställda betalningsbeloppet till Försäkringskassan lämnas inte längre underhållsstöd. Om det finns särskilda skäl för det, ska dock underhållsstöd ändå lämnas.

Underhållsstöd kan lämnas som fullt underhållsstöd, utfyllnadsbidrag eller underhållsstöd vid växelvist boende. Ett fullt underhållsstöd uppgår för närvarande till 1 573 kronor i månaden och är avsett att tillsammans med barnbidraget täcka hälften av normalkostnaden för ett barn. I proposition 2016/17:216 föreslås att underhållsstödet ska uppgå till 1 723 kronor i månaden från och med månaden efter det att barnet har fyllt 15 år. Bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 2018 och tillämpas på underhållsstöd som avser februari månad. När stödet lämnas i form av utfyllnadsbidrag görs en avräkning för det underhåll som den bidragsskyldiga föräldern enligt Försäkringskassans beräkningar har möjlighet att betala direkt till boföräldern eller, vid förlängt underhållsstöd, den studerande. Ingen av föräldrarna blir betalningsskyldig för utfyllnadsbidrag. Underhållsstödet vid växelvist boende inkomstprövas i förhållande till den förälder som ansöker om stödet och kan beviljas till var och en av föräldrarna. Det kan som mest lämnas med hälften av underhållsstödets belopp, 786 kronor i månaden, till vardera föräldern (eller

861 kronor i månaden när barnet har fyllt 15 år enligt proposition 2016/17:216). Beloppet minskas med halva det belopp som föräldern skulle ha varit skyldig att betala om ett betalningsbelopp hade fastställts (hälften av ett s.k. fiktivt betalningsbelopp).

Underhållsstödet minskar också om barnet har egna inkomster. I sådant fall reduceras stödet med hälften av den del som överstiger 48 000 kronor per år. Om barnets inkomster uppgår till cirka 85 000 kronor eller mer per år, lämnas inte något underhållsstöd. Vid växelvist boende minskas stödet för var och en av föräldrarna med hälften av det belopp med vilket underhållsstödet annars skulle ha minskats på grund av barnets inkomster. I proposition 2016/17:216 föreslås att beloppet ska höjas från 48 000 kronor till 60 000 kronor.

Underhållsstödet betalas ut av Försäkringskassan månadsvis i förskott. Stödet lämnas från och med månaden efter den månad när föräldrarna har flyttat isär eller rätt till stöd annars har uppkommit, dock inte för längre tid tillbaka än en månad före ansökningsmånaden. Stödet lämnas längst till och med månaden då barnet har fyllt 18 år. Förlängt underhållsstöd lämnas från med månaden efter den som barnet har fyllt 18 år och längst till och med juni månad det år då barnet fyller 20 år.

När fullt underhållsstöd lämnas för ett barn ska den bidragsskyldiga föräldern betala ett belopp till Försäkringskassan som helt eller delvis motsvarar det stöd som lämnats till barnet. Betalningsskyldigheten fastställs av Försäkringskassan. Enligt huvudregeln bestäms betalningsskyldigheten för varje barn som har rätt till underhållsstöd till ett visst belopp per år (betalningsbelopp) enligt en schabloniserad metod. Betalningsskyldigheten är beroende av den bidragsskyldiga föräldrarnas inkomst enligt beslutet om slutlig skatt för ett visst i lagen angivet år till den del inkomsten överstiger 100 000 kronor. I proposition 2016/17:216 föreslås en höjning av beloppet till 120 000 kronor. Betalningsbeloppet motsvarar en viss procentandel av denna inkomst och är beroende av det totala antalet barn som den bidragsskyldiga föräldern är underhållsskyldig för. Betalningsskyldigheten kan under vissa förhållanden i stället bestämmas genom en skälighetsbedömning. Boföräldrarnas inkomster beaktas inte.

Om den bidragsskyldiga föräldern inte fullgör sin betalningsskyldighet, ska Försäkringskassan utan dröjsmål vidta åtgärder för att driva in fordringen. Försäkringskassan får emellertid på ansökan av den bidragsskyldiga föräldern under vissa förutsättningar bevilja anstånd med att fullgöra betalningsskyldigheten.

4.2 FN:s konvention om barnets rättigheter

Sverige ratificerade 1990 FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och har därmed förbundit sig att leva upp till konventionens bestämmelser. Dessa bestämmelser omfattar såväl medborgerliga och politiska som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter för barn. Med barn avses i konventionen som huvudregel varje människa under 18 år.

I konventionen finns fyra grundläggande principer som inte bara har egna självständiga betydelser, utan som också ska genomsyra de övriga bestämmelserna i konventionen. Dessa principer kommer till uttryck i bestämmelserna om icke-diskriminering (artikel 2), barnets bästa (artikel 3), rätten till liv och utveckling (artikel 6) samt rätten att komma till tals och få sin mening respekterad (artikel 12). I konventionen stadgas vidare bl.a. följande.

Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer föräldrarna, vårdnadshavarna eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet. Staterna ska för det ändamålet vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder (artikel 3.2). Varje barn har rätt att bli omvårdat av sina föräldrar (artikel 7.1).

Konventionsstaterna ska respektera rätten för det barn som är skilt från den ena av eller båda föräldrarna att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa (artikel 9.3).

Konventionsstaterna ska göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrar eller, i förekommande fall, vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling (artikel 18.1). För att garantera och främja rättigheterna i konventionen ska konventionsstaterna ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran (artikel 18.2).

Konventionsstaterna ska erkänna rätten för varje barn att åtnjuta social trygghet, innefattande socialförsäkring, och ska vidta nödvändiga åtgärder för att förverkliga denna rätt. Förmånerna ska, där så är lämpligt, beviljas med hänsyn till de resurser som barnet och de personer som ansvarar för barnets underhåll har och deras omständigheter i övrigt samt med hänsyn till varje annat förhållande som är av betydelse i samband med en ansökan om en sådan förmån för barnet eller för dess räkning (artikel 26).

Konventionsstaterna erkänner varje barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Föräldrarna eller andra som är ansvariga för barnet har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling. Konventionsstaterna ska i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra nu aktuell rätt och ska vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och boende (artikel 27).

Enligt den av riksdagen beslutade propositionen Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) ska all lagstiftning som rör barn utformas i överensstämmelse med barnkonventionen.

Regeringen beslutade i juli 2017 en lagrådsremiss om inkorporering av barnkonventionen i svensk rätt.

4.3 Utvecklingen av barns växelvisa boende

I Försäkringskassans studie Särlevande föräldrar och deras barns boende och underhåll (Socialförsäkringsrapport 2011:5) konstateras att det växelvisa boendet bland barn till särlevande föräldrar har ökat kraftigt, framför allt under de senaste åren. Cirka 40 procent av dessa barn bor enligt rapporten så. Bland föräldrar som separerade 2007 eller senare var det växelvisa boendet vanligare än övriga alternativ tillsammans. Av de föräldrar som uppgett att de separerat för två år sedan eller mindre hade 56 procent uppgett att barnet bodde ungefär lika mycket hos vardera föräldern.

Utredningen om ekonomi och föräldrasamarbete vid särlevnad (Särlevandeutredningen) har i sitt betänkande Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull (SOU 2011:51) visat hur det växelvisa boendet för barn har ökat sedan mitten av 1980-talet och att utvecklingen från 1990-talet varit särskilt markant. Från att i mitten av 1990-talet ha varit 4 procent ökade andelen barn som bor växelvis till 28 procent år 2006. Tio år senare bodde drygt en tredjedel av barnen till särlevande föräldrar växelvis, visar en studie gjord av SCB (SCB 2014:1 Olika familjer lever på olika sätt). I studien framkommer även att växelvist boende är vanligast bland barn i åldrarna 7–9 år. I den åldersgruppen bor närmare hälften av barnen till särlevande föräldrar växelvis. Detsamma gäller barn till nyligen separerade föräldrar, liksom barn till högutbildade föräldrar. Även i den gruppen (där båda föräldrarna har eftergymnasial utbildning) bor hälften av barnen växelvis, medan det bland lågutbildade föräldrar (ingen har gymnasieutbildning) endast är vart femte barn som bor växelvis.

Rapporten från SCB visar även att drygt hälften av barnen med särlevande föräldrar bor antingen hela eller merparten av tiden med sin mamma. Motsvarande andel för barn boende hos pappan är knappt tio procent. Några barn bor på annat sätt, till exempel i familjehem. Det är inte någon större skillnad mellan hur flickor och pojkar bor. I de fall föräldrarna har högre inkomster är det vanligare att barnen bor ungefär lika mycket hos sin mamma och sin pappa än om föräldrarna har låga inkomster.

Det finns inga tecken på att de senaste årens utveckling, att allt fler barn bor växelvis, kommer att avstanna. Utvecklingen tyder snarare på att allt fler föräldrar vill ta ett gemensamt ansvar för sitt barn, även i de fall föräldrarna väljer att inte leva tillsammans. Dagens familjebildning har således förändrats och det är i dag mycket vanligare att föräldrarna har ett delat omsorgsansvar om barnet och att barn med särlevande föräldrar tillbringar alltmer tid hos båda sina föräldrar.

Det finns flera tänkbara orsaker till den kraftiga ökningen av barns växelvisa boende. Kvinnors ökade arbetskräftsdeltagande och ett alltmer jämställt föräldraskap som en följd av ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen, har sannolikt haft stor betydelse för att det gemensamma omsorgsansvaret och viljan att dela den vardagliga omsorgen om barnen har ökat. De flesta föräldrar fortsätter att ha gemensam vårdnad om barnet även efter en separation och det finns en ökad medvetenhet om barnets behov av båda sina föräldrar. Barnets växelvisa boende erbjuder goda möjligheter att både dela och uppleva vardagen med barnet och att

utveckla en personlig relation till barnet. Ett ökat fokus på barns rättigheter och en ökad medvetenhet om barns behov kan också inverka på föräldrarnas val utifrån antagandet att denna boendeform i många fall är bra för barnet. Bland annat visar en rapport från Centre for Health Equity studies (CHESS) på Stockholms universitet/Karolinska Institutet (Barn i växelvis boende 2015) att det innebär fördelar för barn, i vart fall om de är fyra år eller äldre, att bo växelvis jämfört med att bo hos enbart den ena föräldern. För yngre barn än så finns alltför få studier för att kunna uttala sig om vad som är bäst för dem. Rapporten innehåller en genomgång av ett stort antal svenska och internationella studier.

I en annan svensk undersökning från 2009/10 har Folkhälsoinstitutet studerat det psykiska välbefinnandet hos skolbarn i årskurs 6 och 9. Den visar att barn i kärnfamilj mår allra bäst. Bland barnen i särlevande familjer var barnen med växelvist boende mer tillfreds än de som bodde mest eller enbart med en förälder. Det fanns inga skillnader i psykiskt välbefinnande mellan pojkar och flickor. För de barn som bodde hos enbart en förälder var det ingen större skillnad i välbefinnandet beroende på om det var mamma eller pappa de bodde hos.

Även en studie från Nederländerna och Belgien av barn i åldrarna 4 till 16 år visar att barn med växelvist boende har bättre psykisk hälsa än de som bor med enbart en förälder (Westphal & Monden, 2015). En belgisk undersökning av barn och unga i åldrarna 11 till 23 år såg däremot inga skillnader i psykisk hälsa mellan unga med växelvist boende och de som bodde med enbart en förälder (Vanassche, Sodermans, Matthijs & Swicegood, 2013).

Sammantaget tyder undersökningarna på att växelvis boende i många fall är en bra boendeform för barn vars föräldrar har separerat och att boendeformen kan komma att bli allt vanligare i framtiden.

4.4 Familjeekonomiska stöd vid växelvist boende

4.4.1 Barnfamiljer med bostadsbidrag

Enligt statistik från Försäkringskassan var det knappt 180 000 hushåll som mottog bostadsbidrag i december 2016. Av dessa var 145 000 barnhushåll. Den övervägande delen av barnhushållen utgörs av hushåll med hemmavarande barn, 135 000. I de flesta av dessa hushåll, 59 procent, finns ensamstående kvinnor medan det i endast 6 procent finns ensamstående män och i resterande del, 35 procent, makar eller sambor. 38 procent av hushållen har ett barn, 33 procent har två barn och resterande 29 procent av hushållen har tre eller fler barn.

Antalet hushåll med umgängesbarn vid samma tidpunkt var betydligt mindre, 10 000. I den gruppen är förhållandet mellan män och kvinnor som tar emot bostadsbidrag omvänt på så sätt att den innehåller nästan dubbelt så många ensamstående män jämfört med ensamstående kvinnor. Andelen sammanboende med umgängesbarn som får bostadsbidrag är endast drygt två procent.

Att den övervägande andelen barnhushåll är ensamförälderhushåll beror inte enbart på att ensamstående ofta har låg ekonomisk standard (även om det är vanligare i den gruppen), utan även på att de individuella

inkomstgränserna inom bostadsbidraget för makar eller sambor enligt lag är bestämda till en nivå som motsvarar hälften av inkomstgränsen för en ensamstående förälder. Den genomsnittliga bidragsgrundande inkomsten i december 2016 för samtliga barnhushåll var 156 000 kronor. Ungefär 43 procent av samtliga barnhushåll hade en bidragsgrundande inkomst som var lägre än 127 000 kronor per år, vilket motsvarar cirka 10 600 kronor i månaden. Bland såväl ensamstående kvinnor som ensamstående män var denna andel något högre, cirka 46 procent.

Bland de 10 000 hushåll som får bostadsbidrag för att de har umgängesbarn var den genomsnittliga bidragsgrundande inkomsten 120 000 kronor. Ungefär 55 procent av såväl ensamstående kvinnor som ensamstående män med umgängesbidrag hade en bidragsgrundande inkomst som var lägre än 127 000 kronor per år. För hushåll med två vuxna var andelen högre än så, cirka 60 procent.

Särlevandeutredningen fann att det bland föräldrar med bostadsbidrag uppskattningsvis var 18 procent som har barnen boende växelvis (SOU 2011:51 s. 440), vilket motsvarade 26 100 hushåll i december 2016. Detta är en lägre andel än bland särlevande föräldrar i stort, där andelen som har barn boende växelvis ligger mellan 30 och 40 procent. En förklaring kan emellertid vara att växelvist boende är fyra gånger vanligare bland barn med svenskfödda än utlandsfödda föräldrar (CHESS Barn i växelvis boende – en forskningsöversikt, 2015). Statistik från Försäkringskassan visar att andelen utlandsfödda föräldrar är högre bland hushåll med bostadsbidrag än bland hushåll utan bostadsbidrag.

4.4.2 Underhållsstöd vid växelvist boende

Underhållsstöd betalades under 2016 ut för 221 500 barn, varav drygt 202 000 (91,2 procent) barn fick fullt underhållsstöd, 3 000 (1,4 procent) fick utfyllnadsbidrag och 16 500 (7,4 procent) barn fick underhållsstöd på grund av växelvist boende. Antalet barn med underhållsstöd vid växelvist boende ökade fram till 2008 för att därefter minska fram till år 2016 då en ökning återigen kunde skönjas. Under tioårsperioden 2006 till 2016 minskade antalet underhållsstöd vid växelvist boende med cirka 25 procent. Andelen underhållsstöd vid växelvist boende ligger dock relativt konstant mellan sju och nio procent under samma tioårsperiod. En fjärdedel av föräldrarna som tog emot underhållsstöd vid växelvist boende var män och tre fjärdedelar var kvinnor. Av de barn som det lämnas underhållsstöd vid växelvist boende för, får drygt en tredjedel det maximala beloppet om 786 kronor. Genomsnittsbeloppet (beroende på inkomstprövningen) som lämnades under 2016 var 680 kronor per månad. Drygt hälften av föräldrarna som mottog underhållsstöd vid växelvist boende mottog också bostadsbidrag 2016.

4.5 Identifierade problem med nuvarande bestämmelser

Vissa familjeekonomiska stöd kan i dag lämnas till båda föräldrarna eller fördelas mellan dem när barnet bor växelvis. Utöver underhållsstöd vid

växelvist boende gäller det bl.a. barnbidrag och fördelning av föräldrappeningens ersättningsnivåer. För hushåll med låg ekonomisk standard har behovsprövade stöd som bostadsbidrag och underhållsstöd stor betydelse. Det är inte ovanligt att särlevande föräldrar uppbär såväl bostadsbidrag som underhållsstöd vid växelvist boende. Särlevandeutredningen hade i uppdrag att bland annat belysa hur omsorgs- och försörjningsansvaret för barnet faktiskt fördelas mellan särlevande föräldrar och i vilken utsträckning de familjeekonomiska regelverken påverkar föräldrarnas överväganden rörande barnets boende och ekonomi. Utredningen hade också i uppdrag att belysa vilka möjligheter och hinder för samarbete som finns i regelverken för de familjeekonomiska stöden.

Särlevandeutredningen visade i sitt betänkande (SOU 2011:51) att föräldrar vars barn bor växelvis efter en separation får ett större ekonomiskt stöd än vad den som har barnet boende på heltid får. Orsaken till detta missförhållande är att systemen för bostadsbidrag och underhållsstöd inte är synkroniserade med varandra. Bostadsbidrag och underhållsstöd vid växelvist boende har olika metoder för inkomstprövning, och folkbokföringen har en inkonsekvent betydelse för rätten till stöd. Stöden är inte heller tillräckligt anpassade till de förändrade boendemönster och olika familjekonstellationer som förekommer i dag och till den antagna fördelningen av kostnadsansvar mellan särlevande föräldrar vars barn bor växelvis.

Föräldrar som tar emot särskilt bidrag för hemmavarande barn, men vars barn i själva verket bor växelvis, har en relativ fördel i förhållande till de föräldrar vars barn bor hela tiden i hushållet.

Av nedanstående tabell framgår vilka skillnader det är mellan stöden beroende på barnets boende och folkbokföring samt omfattningen av antaget kostnadsansvar för barnet beroende på i vilken omfattning barnet bor i hushållet. Undersökningar som Särlevandeutredningen gjort visar att de flesta föräldrar med växelvist boende barn ansvarar för de kostnader som uppstår för barnet när det vistas i hushållet (SOU 2011:51 s. 227). Till exempel får en förälder med två barn som bor hela tiden hos föräldern varje månad upp till 1 572 kronor mindre (3 572 – 2 000) än en förälder med två barn boende halva tiden.

Tabell 4.1 Bidragsbelopp, kronor per månad för olika hushållstyper 2017. Särskilt bidrag inom BoB (SB), umgängesbidrag inom BoB (UMG) och underhållsstöd vid växelvist boende (US vxv) för 1, 2 resp. 3 barn.

	1 barn	2 barn	3 barn
Förälder med barn som bor 100%, SB	1 500	2 000	2 650
Förälder med barn som bor 20%; UMG	300	375	450
Förälder med folkbokfört barn som bor 50%, SB+US vxv	2 286	3 572	5 008
Förälder utan folkbokfört barn som bor 50%, UMG+US vxv	1 086	1 947	2 808

Den nuvarande utformningen av bostadsbidraget tillsammans med underhållsstöd vid växelvist boende ger oönskade effekter. Det finns därför behov av att modernisera de behovsprövade stöden till särlevande föräldrar och bättre anpassa dem efter barnets boende och föräldrarnas antagna kostnadsansvar.

5 Modernisering av stöd till barnfamiljer vid växelvist boende

5.1 Förslag om ett nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis

Regeringens förslag: Det ska inom bostadsbidraget införas ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis hos sina särlevande föräldrar. Bidraget ska på motsvarande sätt som bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn och umgängesbidrag lämnas för ett ökat kostnadsansvar med anledning av att det finns barn i hushållet. Ett krav för att få det nya särskilda bidraget ska vara att föräldern har vårdnaden om barnet.

Det särskilda bidraget för barn som bor växelvis ska kunna lämnas månadsvis med 1 300 kronor för ett barn, 1 600 kronor för två barn och 2 100 kronor för tre eller fler barn.

Om det i hushållet finns såväl hemmavarande barn som växelvist boende barn, lämnas särskilt bidrag för barn som bor växelvis med

- 300 kronor till familjer med ett hemmavarande barn och ett barn som bor växelvis,
- 500 kronor till familjer med två hemmavarande barn och ett barn som bor växelvis, och

– 800 kronor till familjer med ett hemmavarande barn och två barn som bor växelvis.

Ett barn som bor växelvis och har fyllt 18 år ska i en ansökan om särskilt bidrag intyga lämnade uppgifter som rör barnet om det inte finns särskilda skäl mot det.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag men beloppen skiljer sig åt. Särlevandeutredningen föreslog att bidrag för barn som bor växelvis ska lämnas med 1 100 kronor för ett barn, 1 250 kronor för två barn och 1 700 kronor för tre eller fler barn. Om det finns såväl hemmavarande barn som växelvist boende barn, skulle det nya särskilda bidraget lämnas med 150 kronor till hushåll med ett hemmavarande och ett växelvist boende barn, 450 kronor till familjer med två hemmavarande och ett växelvist boende barn och 600 kronor till familjer med ett hemmavarande och två växelvist boende barn. Utredningens bedömning var att de hushåll som i dag får bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn trots att barnet bor växelvis i hushållet, får ett minskat bidrag med det föreslagna bidraget för barn som bor växelvis. Enligt utredningen fanns det ett antal möjliga lösningar för att under en övergångsperiod begränsa den ekonomiska försämring som vissa hushåll kan komma att göra. Utredningen föreslog även att det särskilda bidraget för hemmavarande barn skulle höjas.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna som har svarat ställer sig positiva till förslagen i betänkandet i stort eller har inget att invända mot det nu aktuella förslaget (25 stycken): *Svea Hovrätt, Förvaltningsrätten i Umeå, Kronofogdemyndigheten, Socialstyrelsen, Diskrimineringsombudsmannen, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Institutet för Arbetsmarknadspolitisk Utvärdering, Svenska kyrkan, Degerfors kommun, Gällivare kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Huddinge kommun, Lindesbergs kommun, Malmö kommun, Stockholm kommun, Sundsvalls kommun, Vännäs kommun, TCO, Familjerättsassocionomernas Riksförening, Makalösa Föräldrar, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund, Synskadades Riksförbund och Filosofiska fakulteten vid Linköpings universitet.*

Tre instanser ställer sig positiva till förslaget i dess helhet: *Riksrevisionen, Ekerö kommun och Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter.*

Några instanser (13 stycken enligt nedan) ställer sig positiva till förslaget med vissa förbehåll alternativt avstyrker vissa delar av förslaget:

Varbergs tingsrätt tillstyrker förslaget men nämner att närmare riktlinjer för när ett boende ska betraktas som växelvist bör utformas. *Kammarrätten i Göteborg* ställer sig allmänt positiv till förslaget men vill peka på att konsekvenserna för domstolarna ännu inte är klarlagda.

Domstolsverket framför liknande synpunkter beträffande konsekvenserna för Sveriges Domstolars verksamhet. Domstolsverket ifrågasätter om det i lagtexten är nödvändigt att ange vad som avses med växelvist boende.

Försäkringskassan tillstyrker förslaget men anser att handläggningen blir mer resurskrävande med utredningar om växelvist boende. Det försäkras myndighetens inriktning mot en ökad automatisering av

bostadsbidraget. Försäkringskassan pekar även på att konflikter kan uppstå mellan föräldrarna om de inte är överens om hur mycket barnet bor hos respektive förälder.

Konsumentverket är positivt till förslaget men vill betona att det är angeläget att överväga övergångslösningar för de personer som kommer att förlora ekonomiskt på förslaget.

Inspektionen för Socialförsäkringen (ISF) tillstyrker förslaget men pekar på att de bedömningssvårigheter som kan uppstå för Försäkringskassan kan skapa rättsosäkerhet för enskilda. ISF anser att effekterna av reformen måste utvärderas, bl.a. för att bedöma risken för skenseparationer.

Statskontoret bedömer att förslaget kan förbättra dagens familjeekonomiska system men vill betona vikten av att utreda de samlade konsekvenserna för de berörda myndigheterna, framför allt Försäkringskassan.

Barnombudsmannen instämmer i utredningens bedömning att det behövs ett bidrag som i större utsträckning återspeglar båda föräldrarnas kostnader vid växelvist boende. Konsekvenserna kan dock bli alltför negativa för barn i familjer som lever i ekonomisk utsatthet. Utredningens övervägande om alternativa övergångslösningar för att mildra de negativa konsekvenserna är inte tillfredsställande.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och *Jönköpings kommun* ställer sig positiva till intentionen i utredningens förslag men anser att det saknas en fullständig konsekvensanalys av vilka effekter förslaget får för det ekonomiska biståndet.

Landsorganisationen (LO) instämmer i utredningens bedömning att dagens system inte överensstämmer med syftet att likabehandla föräldrar som delar på omsorgen om barnen men anser att det är ett problem att reformen slår mot ensamstående kvinnor med låga inkomster.

Sveriges Kvinnolobby och *Forum för Feministiska Föräldrar/Pappor för Individuell Föräldraförsäkring* anser att de socioekonomiska konsekvenserna inte är tillräckligt utredda då en stor grupp ensamstående föräldrar kommer att få sitt bostadsbidrag sänkt.

Boverket och *Halmstads kommun* är negativa till förslaget. Boverket anser att utredningens förslag har ett vällovt syfte men har invändningar mot att de som förlorar på reformen (framför allt kvinnor) kan komma att kompenseras via ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Halmstads kommun anser att ensamstående mammor med låg inkomst blir förlorare.

Skälen för regeringens förslag

Många särlevande föräldrar har behov av olika familjeekonomiska stöd för att kunna ta försörjningsansvaret för sitt barn. För hushåll med låg ekonomisk standard har behovsprövade stöd som bostadsbidrag och underhållsstöd stor betydelse. Bostadsbidraget fyller i det avseendet en viktig funktion genom sitt syfte att kompensera ekonomiskt utsatta hushåll. Bidraget utgör ett fördelningspolitiskt instrument och är i praktiken ett inkomstprövat konsumtionsstöd. Underhållsstödet syftar till att garantera barn till särlevande föräldrar viss försörjning medan under-

hållsstöd vid växelvist boende är ett stöd till ensamstående låginkomsttagare med barn som bor växelvis.

Bostadsbidrag och underhållsstöd vid växelvist boende är inte samordnade med eller särskilt väl anpassade till varandra. De är heller inte tillräckligt anpassade till barns förändrade boendemönster och till den antagna fördelningen av kostnadsansvar mellan särlevande föräldrar vars barn bor växelvis.

Särlevandeutredningen konstaterade i sitt betänkande Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull (SOU 2011:51) att flera av de familjeekonomiska stöden är konflikt drivande i den mening att de inte fördelas mellan särlevande föräldrar utifrån det kostnadsansvar som en förälder kan antas ha med anledning av att ett barn bor eller vistas tidvis i hushållet. Att i större utsträckning ta hänsyn till detta skulle enligt utredningen sannolikt uppfattas som mer rättvist av föräldrarna samt öka särlevande föräldrars förutsättningar att komma överens. Utredningens undersökningar visade att föräldrar vars barn bor växelvis efter en separation får ett större ekonomiskt stöd från staten än vad den som har barnet boende på heltid får. Förutom bostadsbidrag kan föräldern få underhållsstöd vid växelvist boende, vilket får till följd att upp till 786 kronor mer i statligt stöd kan lämnas för varje sådant barn. För hushåll med tre barn kan det innebära en skillnad upp till 2 358 kronor per månad (se tabell i avsnitt 4.5). Det betyder att en förälder som har barnet boende växelvis gynnas i förhållande till en förälder som har barnet boende på heltid på grund av att systemen för bostadsbidrag och underhållsstöd inte är synkroniserade med varandra. De två stödsystemen har olika metoder för inkomstprövning och det är inkonsekvent att folkbokföringen har en avgörande betydelse för bostadsbidraget men saknar betydelse för underhållsstöd vid växelvist boende.

Särlevandeutredningen identifierade även att barnets folkbokföring i vissa fall kan vara konflikt drivande mellan särlevande föräldrar då ett barn endast kan vara folkbokfört på en fastighet, trots att barnet kan bo ungefär lika mycket hos båda föräldrarna i form av ett växelvist boende. Den förälder som har barnet folkbokfört hos sig, kan genom det särskilda bidraget för hemmavarande barn få bostadsbidrag som om barnet bor i hemmet hela eller merparten av tiden. Samtidigt kan den andra föräldern, om denne också kvalificerar sig för bostadsbidrag, endast beviljas umgängesbidrag på en betydligt lägre nivå, trots att barnet i själva verket bor växelvis. Inom ramen för bostadsbidraget tas det således endast hänsyn till att barnet bor i hushållet på heltid eller att barnet bor tidvis där (umgänge), men inte att det bor växelvis hos föräldrarna.

Regeringen konstaterar därför att folkbokföringen får en avgörande betydelse som inte är avsiktlig eller lämplig. Om barnet i själva verket bor växelvis men inte är folkbokfört i hushållet, skulle det kunna innebära ekonomiska svårigheter för föräldern att ha barnet boende hos sig.

Skillnaden i pengar mellan att få det särskilda bidraget för hemmavarande barn jämfört med umgängesbidraget är markant. För ett hushåll med ett barn handlar det som mest om 1 200 kronor, med två barn om 1 625 kronor och med tre eller fler barn om 2 200 kronor i skillnad varje månad. Ett hushåll med ett växelvist boende barn som är folkbokfört där, får således en kompensation som överstiger det antagna kostnadsansvaret för barnet. Bestämmelserna om bostadsbidrag tar med andra ord inte till-

räcklig hänsyn till det kostnadsansvar en förälder kan antas ha när barnet bor växelvis. Nuvarande situation får till följd att två föräldrar med likvärdiga förutsättningar blir olika kompenserade inom ramen för bostadsbidraget när barnet bor växelvis hos dem.

Regeringen vill därför modernisera de behovsprövade stöden för sårlevande föräldrar och bättre anpassa dem efter föräldrarnas ekonomiska situation och kostnadsansvar. För att stödja ekonomiskt utsatta familjer och ge föräldrar bättre förutsättningar att ta ett gemensamt ansvar för barnet och dess försörjning, vill regeringen införa ett nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis. Då premieras inte en viss boendeform och barnets folkbokföring får inte en avgörande betydelse för rätten till stöd. Förslaget får till följd att föräldrar som tar emot bostadsbidrag och har barn som bor växelvis får likvärdiga förutsättningar till ekonomiskt stöd till sitt boende oberoende av var barnet är folkbokfört.

Vid växelvist boende är det i dag vanligast att kvinnor tar emot särskilt bidrag för hemmavarande barn och att män tar emot umgängesbidrag. Det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis kommer att leda till en mer jämställd fördelning av den del av bostadsbidraget som lämnas för att det finns barn i hushållet. Många av de kvinnor som i dag tar emot det särskilda bidraget för hemmavarande barn, trots att barnet i själva verket bor växelvis, tillhör en ekonomiskt utsatt grupp. En konsekvens av det nya särskilda bidraget är att de kommer att få en något lägre ersättning vilket är en utmaning ur ett jämställdhetsperspektiv. För att kompensera berörda hushåll lämnar regeringen därför förslag om höjda inkomstgränser inom bostadsbidraget (se avsnitt 5.4).

Det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis ska ersätta det nuvarande underhållsstödet vid växelvist boende (se avsnitt 5.3 nedan).

Ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis

Regeringen anser att ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis ska införas inom ramen för bostadsbidraget. Bidraget ska lämnas med 1 300 kronor för ett barn, med 1 600 kronor för två barn och med 2 100 kronor per månad för tre eller fler barn. Den del av bostadsbidraget som lämnas på grund av att det finns barn i hushållet kan därmed lämnas i tre olika former: särskilt bidrag för hemmavarande barn, särskilt bidrag för barn som bor växelvis samt umgängesbidrag för barn som endast tidvis bor i förälders hushåll.

Nivåerna på det särskilda bidraget för barn som bor växelvis har tagits fram med utgångspunkt i en kombination av nivån på umgängesbidraget och nivån på det särskilda bidraget för hemmavarande barn. Med förslaget kommer en förälder med t.ex. två barn som bor växelvis som mest kunna få 3 850 kronor per månad i bostadsbidrag (inklusive bidraget till bostadskostnader). För en förälder med två hemmavarande barn är motsvarande summa 4 250 kronor per månad. Motsvarande bidrag för en umgängesförälder med två barn är 2 600 kronor (efter den föreslagna höjningen av umgängesbidraget från 375 till 600 kronor blir beloppet 2 825 kronor, se avsnitt 5.5 nedan). Med dessa belopp framstår ersättningsnivåerna enligt regeringens bedömning som rimliga i relation till det kostnadsansvar som kan antas följa av omfattningen av barnets

boende. En förälder med växelvist boende barn ligger således betydligt närmare ersättningsnivån för en förälder med hela det kostnadsansvar som följer av att ha barnet på heltid i hushållet, än ersättningsnivån för en umgängesförälder.

Förslaget möjliggörs genom att de hushåll som i dag får bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn, trots att barnet i praktiken bor växelvis, i stället bör få barndelen inom bostadsbidraget på en något lägre nivå som motsvarar barnets växelvisa boende. Samtidigt föreslås att underhållsstöd vid växelvist boende avskaffas.

Särlevandeutredningen bedömde att det finns behov av en övergångslösning för hushåll som får särskilt bidrag för hemmavarande barn trots att barnet bor växelvis och övervägde olika lösningar. *Barnombudsmannen* har invänt att de alternativa övergångslösningarna som utredningen övervägde inte är tillfredsställande.

För att mildra den ekonomiska försämring som en övergång från ett särskilt bidrag för hemmavarande barn till ett särskilt bidrag för barn som bor växelvis innebär, föreslår regeringen en höjning av inkomstgränserna vid vilka bostadsbidraget trappas av (se avsnitt 5.3 Höjd inkomstgränser inom bostadsbidraget).

Regeringens förslag innebär sammantaget att fler personer får en bättre ekonomisk situation än en sämre. Föräldrar som har barn som bor växelvis i hushållet men som i dag endast kan få umgängesbidraget inom bostadsbidraget får en förbättrad ekonomisk situation. Ett bidrag som är bättre anpassat till verkliga kostnader för barnets boende torde uppfattas som mer legitimt av föräldrarna. Regeringen anser därför att det finns skäl att ändra bestämmelserna för bostadsbidrag och underhållsstöd trots att det finns hushåll som riskerar att få en viss försämring med förslaget (se avsnitt 7.1.5 Konsekvenser för enskilda).

Utformningen av det särskilda bidraget för barn som bor växelvis

Grundläggande för bostadsbidraget är att det lämnas för ett hushåll, inte till en enskild förälder, även om det endast är en av två vuxna i ett hushåll som kan få bidraget utbetalt till sig. Regeringen föreslår att det särskilda bidraget för barn som bor växelvis ska lämnas på motsvarande sätt som det särskilda bidraget för hemmavarande barn och umgängesbidraget. Bidraget ska i princip följa bostadsbidragets utformning och struktur i övrigt. Det särskilda bidraget vid växelvist boende bör således vara kopplat till såväl hushållets inkomster som dess sammansättning. I ett hushåll kan det, förutom de vuxna, finnas en förälders egna barn, makes eller sambos barn från ett tidigare förhållande och de sökandes gemensamma barn. Barnen kan grunda rätt till bostadsbidrag genom att ingå i hushållet helt, växelvis eller tidvis. Även inkomstprövningen ska i stort sett ske på samma sätt som för de övriga två bidragsformerna (se avsnitt 5.2 Beräkning av bidragsgrundande inkomst).

Det särskilda bidraget för barn som bor växelvis ska kunna lämnas till särlevande föräldrar, oberoende av om den andra förälderns hushåll får motsvarande bidrag eller inte.

Det som i huvudsak skiljer de olika bidragsformerna inom bostadsbidraget åt är omfattningen av barnets boende i hushållet. Det särskilda bidraget vid växelvist boende ska kunna lämnas när barnet bor stadigvarande ungefär halva tiden i ett hushåll. Med växelvist boende avses med andra ord att barnet bor varaktigt hos båda föräldrarna, dvs. att barnet vistas ungefär lika mycket hos den ena som hos den andra föräldern. Det är normalt fråga om umgänge och inte ett varaktigt eller växelvist boende när ett barn vistas endast en tredjedel av tiden hos den ena föräldern (jfr NJA 1998 s. 267).

Varbergs tingsrätt tillstyrker förslaget och tillägger att närmare riktlinjer för när ett boende ska betraktas som växelvist bör utformas. Regeringen instämmer i Särlevandeutredningens bedömning att det inte mer exakt bör regleras i vilken tidsomfattning som barnet ska bo hos respektive förälder för att boendet ska betraktas som växelvist. Enligt utredningen riskerar en sådan reglering att ge upphov till fler konflikter med anledning av att särlevande föräldrar då ges incitament att tävla om varje enskild dag eller timme för att nå upp till den definierade gränsen för vad som utgör ett växelvist boende. Enligt regeringens mening finns det därför inte skäl för att införa en sådan definition. Inom underhållsstödet har det successivt utvecklats en rättstillämpning om i vilka situationer ett barn kan anses bo växelvis. Denna kan ligga till grund även för Försäkringskassans bedömningar av vad som är att anse som växelvist boende inom bostadsbidraget. Regeringen anser att den praxis som redan finns bör kunna bilda en god grund för Försäkringskassans tillämpning.

Domstolsverket ifrågasätter om det är nödvändigt med en reglering av vad som avses med växelvist boende då det redan i dag finns flera bestämmelser i socialförsäkringsbalken som rör barns växelvisa boende. Domstolsverket förutsätter att bedömningen av om ett barn bor växelvis sker på samma sätt enligt alla bestämmelser i socialförsäkringsbalken. Den nu föreslagna bestämmelsen om växelvist boende inom bostadsbidraget överensstämmer i sak med motsvarande bestämmelser inom såväl barnbidrag som underhållsstöd. Regeringen anser att den föreslagna bestämmelsen tydliggör vad som avses med växelvist boende.

Försäkringskassan har påpekat att handläggningen av ärenden om växelvist boende är utredningskrävande och att det försvårar myndighetens strävan mot en ökad automatisering inom bostadsbidraget. Även *ISF* menar att det särskilda bidraget vid växelvist boende kommer att innebära bedömningssvårigheter för Försäkringskassan och samtidigt skapa en rättsosäkerhet för de enskilda. *Riksrevisionen* instämmer dock i utredningens bedömning att den rättstillämpning om ett barns växelvisa boende som utarbetats för underhållsstöd kan vara vägledande även vid bedömning av ärenden om bostadsbidrag. Regeringen gör samma bedömning och anser att den successiva utvecklingen av rättstillämpningen avseende växelvist boende bör kunna vara vägledande för Försäkringskassans bedömning av vad som är att anse som sådant boende inom bostadsbidraget.

Krav på rättslig vårdnad om barnet

I dag kan endast den som har rättslig vårdnad om ett barn få bostadsbidrag i form av det särskilda bidraget för hemmavarande barn. För umgängesförälder finns inget sådant krav. Att den sökande föräldern ska vara vårdnadshavare för barnet var enligt Särlevandeutredningen också lämpligt för det särskilda bidraget vid växelvist boende. Regeringen delar utredningens uppfattning. Inom underhållsstöd vid växelvist boende finns inget motsvarande krav då det är tillräckligt att en av föräldrarna har den rättsliga vårdnaden om barnet. För barn som bor växelvis är det dock naturligt att den som ansöker om bidraget ska ha rättslig vårdnad om barnet då det nya särskilda bidraget mer är att jämställa med det särskilda bidraget för hemmavarande barn inom bostadsbidraget än med det nuvarande underhållsstödet vid växelvist boende. Att barnet står under vårdnad av båda föräldrar är också ett krav för att allmän domstol ska kunna besluta att barnet ska bo växelvis hos sina föräldrar (6 kap. 14 a § FB). Den förälder som ansöker om det nya särskilda bidraget ska alltså, ensam eller tillsammans med den andra föräldern, vara vårdnadshavare för barnet.

Växelvist boende och folkbokföring

Särlevandeutredningen bedömde att barnets folkbokföring inte borde vara avgörande för rätt till det särskilda bidraget för barn som bor växelvis, eftersom folkbokföringen inte alla gånger återspeglar barnets faktiska boende i hushållet. Detta är särskilt tydligt vid växelvist boende. Folkbokföringsuppgiften utgör visserligen en indikation på var barnet ska anses vara bosatt. Den kan också bidra till att underlätta för Försäkringskassans handläggning då myndigheten inte behöver göra en särskild bedömning av barnets boende. Regeringen delar utredningens bedömning att det inte är rimligt att vid prövning av rätten till det särskilda bidraget för barn som bor växelvis uppställa ett krav på folkbokföring då barnet, trots två boenden, inte kan vara folkbokfört på två olika adresser.

Inget krav på bostadens storlek

En förälder behöver inte ha en bostad av en viss storlek för att komma i fråga för det särskilda bidraget för hemmavarande barn. För att bostadsbidrag ska kunna lämnas i form av ett umgängesbidrag uppställs däremot ett sådant krav. Umgängesföräldrarnas bostad måste omfatta minst två rum utöver kök eller kokvrå samt ha en bostadsyta som uppgår till minst 40 kvadratmeter.

Utredningen ansåg att det inte finns anledning att uppställa liknande krav på bostadens storlek för det nya särskilda bidraget. Regeringen instämmer i denna bedömning. I dagens läge torde boendestandarden i landet anses vara relativt hög och bostadens storlek säger dessutom ofta inget om bostadens standard. Det nuvarande kravet på bostadens storlek för umgängesbidraget torde sannolikt ge upphov till omotiverade tröskel-effekter för umgängesföräldrar och förefaller svårt att försvara. Att föreslå att kravet på bostadens storlek avskaffas när bostadsbidrag lämnas till umgängesföräldrar låg dock utanför utredningens uppdrag och det finns

inget beredningsunderlag i den delen. Regeringen behandlar därför inte denna fråga i detta sammanhang.

Handläggningsaspekter

Det särskilda bidraget vid växelvist boende berör barnets boende i två olika hushåll och därför kan det finnas behov av att ta hänsyn till olika faktorer för att bedöma om barnet bor växelvis eller inte. I detta sammanhang kan ledning tas i andra förmåner, exempelvis kan barnbidraget delas mellan föräldrarna när barnet bor växelvis. Det kan också finnas behov av andra uppgifter som rör barnet än själva boendet. Det torde därför vara viktigt att ansökan om det nya särskilda bidraget utformas på ett sådant sätt att bedömningen av barnets boende underlättas. De flesta av uppgifterna om boendet bör med fördel kunna lämnas av den sökande själv. Det handlar exempelvis om hur barnets boende är fördelat mellan föräldrarna, var den andra föräldern bor och var barnet går i skola eller förskola.

Utgångspunkten är att de uppgifter som den sökande lämnar ska ligga till grund för prövningen av rätten till det särskilda bidraget för barn som bor växelvis. I likhet med vad som gäller för övriga uppgifter om faktiska förhållanden som ligger till grund för prövningen, ska uppgifter om boende lämnas på heder och samvete.

Ett hemmavarande barn som är över 18 år ska själv i ansökan intyga de uppgifter som rör barnet om det inte finns särskilda skäl mot det. Enligt regeringen ska samma ordning gälla även för barn som har fyllt 18 år och bor växelvis.

Om det vid ansökan om särskilt bidrag för barn som bor växelvis är oklart hur mycket barnet bor i hushållet, är det den sökande som ska visa att barnet bor på detta sätt. Han eller hon är också skyldig att lämna de uppgifter som behövs för prövningen.

I vissa fall kan det inte uteslutas att det kan finnas svårigheter för Försäkringskassan att bedöma barnets boendesituation och få fram objektiv och rättvisande information. Det kan komma fram motstridiga uppgifter om var barnet bor och omfattningen av barnets boende hos respektive förälder. Denna situation har även uppstått inom underhållsstöd vid växelvist boende, varför det finns en relativt utvecklad rätts-tillämpning kring denna fråga. Det finns dock skillnader mellan de båda förmånsslagen och hur de handläggs. Underhållsstöd tar sikte på ett tvåpartsförhållande och i dessa ärenden sker kommunikering och andra kontakter gentemot bägge parter. Sådana kontakter kan föranleda en diskussion om barnets boende. Den ena föräldern kan anse att barnet bor växelvis, vilket den andra föräldern inte håller med om.

Inom bostadsbidraget kan man inte lika enkelt få information om barnets boende från den andra föräldern, t.ex. i vilken omfattning barnet bor eller vistas i ett visst hushåll. När det gäller det särskilda bidraget för barn som bor växelvis inom bostadsbidraget kan Försäkringskassan i en större utsträckning bli tvungen att förlita sig på de uppgifter som den sökande föräldern lämnar.

Om det i ett avtal eller en dom om barnets boende framgår att barnet bor växelvis eller om barnbidraget delas på grund av växelvist boende, kan det underlätta Försäkringskassans bedömning av barnets boende.

Även ett tidigare beslut från Försäkringskassan om att underhållsstöd vid växelvist boende har lämnats, kan utgöra en indikation på att barnet har denna boendeform. I de flesta fall torde emellertid föräldrar formlöst komma överens om barnets boende.

Vid handläggning av ansökan om det nya särskilda bidraget torde kontroll även kunna göras i Försäkringskassans interna system för att ta reda på om föräldrarna delar barnbidraget med anledning av att barnet bor växelvis. Om det inte finns något tidigare ärende om växelvist boende inom underhållsstödet eller delat barnbidrag på grund av växelvist boende, och barnet inte heller är folkbokfört hos den förälder som ansöker om bidraget, måste dock någon form av utredning av barnets boendeförhållanden göras. Ytterst handlar det om en tillämpningsfråga, dvs. en bedömning måste göras i det enskilda fallet av om barnet bor växelvis hos föräldrarna.

För att Försäkringskassan ska kunna besluta om särskilt bidrag för barn som bor växelvis ska myndigheten normalt inte behöva inhämta uppgifter från barnets andra förälder. Om det i ett enskilt fall finns omständigheter som talar för att barnets boende är ordnat på annat sätt än vad som kommer fram i ansökan om bostadsbidrag vid växelvist boende, kan det dock finnas anledning för Försäkringskassan att utreda boendeförhållandena med den andra föräldern (jfr 110 kap. 14 § SFB). Det är i så fall enbart fråga om att ta reda på i vilken omfattning barnet bor hos den andra föräldern. Om båda föräldrarna i sina respektive hushåll ansöker om eller redan får bostadsbidrag, torde dock uppgifter i ärendena kunna stämmas av mot varandra.

5.2 Beräkning av bidragsgrundande inkomst

Regeringens förslag: För varje barn som bor växelvis hos den försäkrade ska hälften av barnets förmögenhet ingå i den sammanlagda förmögenhet som utgör ett tillägg till den bidragsgrundande inkomsten.

För barn som bor växelvis hos den försäkrade ska hälften av varje barns överskott i inkomstslaget kapital läggas till den bidragsgrundande inkomsten i den utsträckning som överskottet överstiger 1 000 kronor.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Rädda Barnen* anser att vare sig ett barns förmögenhet eller inkomst av kapital ska ingå i den bidragsgrundande inkomsten.

Skälen för regeringens förslag: Hemmavarande barns förmögenhet och kapitalinkomster över en viss nivå påverkar den bidragsgrundande inkomst som ligger till grund för storleken av bostadsbidraget.

Särlevandeutredningen föreslog att för ett barn som bor växelvis ska endast hälften av den förmögenhet som tillhör barnet ingå i den sammanlagda förmögenheten vid beräkning av den bidragsgrundande inkomsten. Vidare föreslog utredningen att hälften av ett sådant barns kapitalinkomster ska läggas till den bidragsgrundande inkomsten i den utsträckning överskottet överstiger 1 000 kronor.

Rädda Barnen anser att vare sig ett barns förmögenhet eller inkomst av kapital ska ingå i den bidragsgrundande inkomsten. Om barnets förmögenhet ingår i den sammanlagda förmögenheten anser *Rädda Barnen* att man lägger ett försörjningsansvar på barnet och att barnet kan behöva göra sig av med sina tillgångar, som barnet troligtvis behöver för ett eget liv efter skolgång, för att säkerställa familjens rätt till bidrag.

Regeringen är dock av den åsikten att det finns skäl för att barnets inkomster även fortsättningsvis bör beaktas vid beräkning av bostadsbidrag. Att undanta barns förmögenhet generellt vid beräkningen av bostadsbidrag är inte lämpligt främst på grund av att ett sådant system lätt kan komma att missbrukas. Det är inte heller rimligt att föräldrarna får bostadsbidrag när barnen i familjen har stora förmögenheter (prop. 2002/03:33, *Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag* s. 9). Regeringen delar utredningens bedömning att endast hälften av ett växelvist boende barns förmögenhet och överskott av kapital, i den mån överskottet överstiger 1 000 kronor, ska ingå i den bidragsgrundande inkomsten samt att en hälftendelning är mest lämplig för barn som bor växelvis utifrån hur de flesta föräldrar delar på barnets kostnader när de har barnet hos sig.

5.3 Underhållsstöd vid växelvist boende avskaffas

Regeringens förslag: Underhållsstödet vid växelvist boende ska avskaffas. Detta ska genomföras successivt genom att underhållsstödet vid växelvist boende trappas ned under en period av fyra år. Det högsta belopp som underhållsstöd vid växelvist boende kan lämnas med till varje försäkrad ska minska med 200 kronor per månad och barn för respektive år.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Dessutom bedömde utredningen att det finns olika lösningar för att övergångsvis begränsa den förlust som i vissa fall kan uppstå vid en övergång från underhållsstöd vid växelvist boende till ett särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis. Ett förslag om en övergångslösning har med anledning av det beretts under hand med Försäkringskassan.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som har svarat tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. Några remissinstanser lämnar dock vissa synpunkter enligt nedan.

Riksrevisionen tillstyrker förslaget då bostadsbidraget och underhållsstödet bör kunna upplevas som mer rättssäkra och rättvisa efter en harmonisering.

Försäkringskassan tillstyrker förslaget och anser, i likhet med *Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)*, att det är positivt att underhållsstödet renodlas till att enbart bli ett stöd för uteblivet underhåll. Försäkringskassan påpekar att vissa konflikter mellan föräldrarna kan leda kvar vid beslut om underhållsstöd när föräldrarna inte är överens om hur barnet bor.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet tillstyrker förslaget men vill peka på att en förutsättning för att genomföra förslaget är att

föräldrar med ekonomiska behov tillgodoses inom ramen för det föreslagna särskilda bidraget för barn som bor växelvis.

Flera remissinstanser, *Uppsala tingsrätt*, *Försäkringskassan*, *Konsumentverket* och *Barnombudsmannen*, har pekat på behovet av en övergångslösning för de föräldrar som tar emot underhållsstöd vid växelvist boende.

Skälen för regeringens förslag: Särlevandeutredningens analyser visade bl.a. att föräldrar med barn som bor växelvis och som får både bostadsbidrag och underhållsstöd vid växelvist boende sammantaget får en större ekonomisk ersättning än föräldrar som har barn boende i hushållet hela tiden (SOU 2011:51 s. 244 f). Underhållsstöd vid växelvist boende premierar således en viss boendeform för barnet framför andra. Utredningen bedömde att det finns starka motiv för att avskaffa underhållsstödet vid växelvist boende och ersätta det med ett nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis i hushållet. Regeringen delar utredningens bedömning. Det kan ses som inkonsekvent att en boförälder som inte kan bidra till barnets försörjning när fullt underhållsstöd betalas ut, inte kan få något stöd för att täcka sin del av barnets försörjning, samtidigt som en förälder som har barnet boende växelvis – inom ramen för samma regelverk – kan få ett stöd till barnets försörjning. Genom att avskaffa underhållsstödet vid växelvist boende skulle man således komma ifrån att staten ger en förälder med ett lägre kostnadsansvar mer i stöd än föräldrar som har barnen boende på heltid.

Förslaget innebär också att underhållsstödet renodlas till att bli ett stöd för uteblivet underhåll. *Försäkringskassan* och *ISF* är positiva till en sådan renodling av underhållsstödet. Underhållsstöd vid växelvist boende är inte en kompensation för uteblivet underhållsbidrag, som är underhållsstödets egentliga syfte, utan ett sätt att stödja ekonomiskt svaga föräldrar. Stödets syfte är främst fördelningspolitiskt och har därför större likheter med bostadsbidraget än med underhållsstödet. Bostadsbidrag och underhållsstöd vid växelvist boende är båda inkomstprövade stöd men med olika metoder för inkomstprövningen. Med regeringens förslag kommer det endast att finnas ett inkomstprövat stöd till barnfamiljer inom socialförsäkringen.

Även ur ett barnrättsperspektiv är det enligt regeringen fördelaktigt om samhällets ekonomiska stöd blir mer neutrala i förhållande till olika boendesituationer och om reglerna för stöden så långt möjligt utformas så att det inte är främst ekonomiska överväganden som påverkar föräldrars val om barnets boende.

Särlevandeutredningen bedömde att det finns behov av en övergångslösning för de hushåll som skulle få en lägre ersättning om stöd vid växelvist boende flyttades från underhållsstöd till bostadsbidrag. Flera remissinstanser instämmer i behovet av en övergångslösning för dessa föräldrar.

Tre fjärdedelar av de föräldrar som tog emot underhållsstöd vid växelvist boende år 2016 var kvinnor. Det går inte att bortse från att dessa föräldrar kan komma att få en försämrad ekonomisk situation när stöd för barn som bor växelvis flyttas från underhållsstödet till bostadsbidraget. För att mildra de ekonomiska konsekvenserna för dessa föräldrar lämnar regeringen ett förslag på en övergångslösning för berörda hushåll.

Övergångslösningen innebär att underhållsstöd vid växelvist boende fortfarande ska kunna betalas ut till föräldrar som i dag tar emot stödet, men att det trappas ned under en period av fyra år. Under denna period minskas det maximala beloppet som en förälder kan få i underhållsstöd vid växelvist boende med 200 kronor per månad och barn för respektive år. Det maximala beloppet ska därmed minska till 586 kronor avseende perioden april 2018 – januari 2019, till 386 kronor avseende perioden februari 2019 – januari 2020 och till 186 kronor per månad och barn avseende perioden februari 2020 – januari 2021. Efter januari år 2021 är stödet helt avskaffat. För barn som har fyllt 15 år ska respektive belopp höjas med 75 kronor (se avsnitt 6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser).

För att ytterligare underlätta övergången och minska risken för en ekonomisk försämring när stöd vid växelvist boende lämnas inom bostadsbidraget i stället för inom underhållsstödet lämnar regeringen nedan även förslag om höjda inkomstgränser inom bostadsbidraget. Då drygt hälften av föräldrarna som tog emot underhållsstöd vid växelvist boende också tog emot bostadsbidrag kommer dessa hushåll delvis även att kompenseras av regeringens förslag om höjda inkomstgränser (se avsnitt 5.4).

5.4 Höjda inkomstgränser inom bostadsbidraget

Regeringens förslag: Beloppsgränserna för när den bidragsgrundande inkomsten ska medföra en minskning av bostadsbidraget till barnfamiljer ska höjas till 150 000 kronor för ensamstående och till 75 000 kronor vardera för makar från och med år 2021.

Höjningen ska göras i fyra steg under åren 2018–2021. I ett första steg höjs inkomstgränserna till 135 000 kronor för ensamstående och till 67 500 kronor vardera för makar år 2018, i ett andra steg år 2019 till 142 000 kronor för ensamstående och 71 000 kronor vardera för makar, i ett tredje steg år 2020 till 148 000 kronor för ensamstående och 74 000 kronor vardera för makar samt i ett fjärde steg år 2021 till 150 000 kronor för ensamstående och 75 000 kronor vardera för makar. Den höjda beloppsgränsen för år 2018 ska dock bara gälla för bostadsbidrag som avser en månad under tiden mars – december 2018.

Utredningens förslag: Utredningen lämnade inte något sådant förslag men pekade på behovet av övergångslösningar.

Remissinstanser: Förslaget om höjda inkomstgränser har beretts under hand med Försäkringskassan.

Skälen för regeringens förslag: Bostadsbidrag är en inkomstprövad förmån vars storlek bestäms av hushållets sammansättning, den bidragsgrundande bostadskostnaden, bostadens storlek och den bidragsgrundande inkomsten.

Inkomstgränserna för bostadsbidraget är individuella. För makar eller sambor med barn minskas bostadsbidraget med 20 procent av den del av vardera makens eller sambons bidragsgrundande inkomst som överstiger inkomstgränsen 63 500 kronor per år. För ensamstående med barn minskas bidraget med 20 procent av den del av den bidragsgrundande

inkomsten som överstiger 127 000 kronor per år. Den 1 januari 2017 höjdes inkomstgränserna för första gången sedan 1997 när det nuvarande systemet för inkomstprövning infördes.

Kommissionen för jämlik hälsa har i sitt betänkande Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa (SOU 2017:47) bl.a. lämnat förslag för att stärka de ekonomiska resurserna för de sämst ställda. Ett av förslagen är att regeringen bör höja inkomstgränsen för prövning av nivån på bostadsbidraget till 170 000 kronor per år. Kommissionen ansåg att regeringens justering av inkomstgränsen 2017 är ett steg i rätt riktning.

Regeringens förslag om att införa ett nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget och samtidigt avskaffa underhållsstöd vid växelvist boende innebär att de föräldrar som i dag tar emot särskilt bidrag för hemmavarande barn, trots att barnet bor växelvis, kommer att få bostadsbidrag på en något lägre nivå som bättre motsvarar det antagna kostnadsansvaret för barnet. De föräldrar som samtidigt har tagit emot underhållsstöd vid växelvist boende kommer också att få en minskning av det totala bidragsbeloppet med anledning av regeringens förslag.

Särlevandeutredningen bedömde att det finns behov av en övergångslösning för de hushåll som skulle få en lägre ersättning när de går från att få bidrag för hemmavarande barn till att få bidrag för växelvist boende barn.

Regeringen anser att inkomstgränserna för barnfamiljer ska höjas för att på så sätt mildra de negativa ekonomiska konsekvenserna för berörda hushåll. En höjning av inkomstgränserna innebär en förbättring för hushåll som har inkomster över inkomstgränserna. För hushåll som har inkomster under gränserna innebär förslaget ett oförändrat bidrag (dvs. då inkomsterna är lägre än 127 000 kronor för ensamstående respektive 63 500 kronor för en make eller sambo). Förslaget rör samtliga hushåll med barn inom bostadsbidraget, inte bara de som har barn som bor växelvis. Regeringens förslag att höja inkomstgränserna ökar även den fördelningsmässiga träffsäkerheten av bostadsbidraget.

Regeringen föreslår därför att beloppsgränserna för prövning av nivån på bostadsbidraget ska höjas till totalt 150 000 kronor för ensamstående och 75 000 kronor för makar och sambor från och med år 2021. Höjningen av inkomstgränserna ska dock ske i flera steg. Inkomstgränsen ska i ett första steg höjas till 135 000 kronor för ensamstående och till 67 500 kronor vardera för makar från och med mars månad 2018. Inkomstgränserna ska därefter höjas i ett andra steg år 2019 till 142 000 kronor och 71 000 kronor vardera för makar, i ett tredje steg år 2020 till 148 000 kronor och 74 000 kronor vardera för makar samt i ett sista steg år 2021 till 150 000 kronor och 75 000 kronor vardera för makar.

Höjningarna av inkomstgränserna innebär att bostadsbidraget jämfört med år 2017 ökar med 133 kronor per månad från och med mars månad 2018, 250 kronor per månad 2019, 350 kronor per månad 2020 och 383 kronor per månad 2021.

5.5 Höjt umgängesbidrag inom bostadsbidraget

Regeringens förslag: Umgängesbidraget ska höjas till 500 kronor för ett barn, 600 kronor för två barn och 700 kronor för tre eller flera barn. Om det i hushållet förutom hemmavarande barn eller barn som bor växelvis även finns barn som tidvis bor i hushållet, ska umgängesbidrag lämnas med 100 kronor per månad för varje barn som berättigar till sådant bidrag.

Betänkandets förslag: Utredningen lämnade inget sådant förslag.

Remissinstanser: Förslaget om höjt umgängesbidrag har beretts under hand med Försäkringskassan.

Skälen för regeringens förslag: Umgängesbidraget infördes för att förbättra förutsättningarna för umgänge mellan förälder och barn som inte bor stadigvarande tillsammans (prop. 2004/05:112 s. 16). Umgängesbidraget är i dag 300 kronor för ett barn, 375 kronor för två barn och 450 kronor för tre eller flera barn. Om det i hushållet finns både hemmavarande barn och barn som tidvis bor i hushållet, lämnas umgängesbidrag enligt nuvarande regler med 75 kronor per månad för varje barn som berättigar till sådant bidrag. Bidraget har inte höjts sedan det infördes år 2006. Det särskilda bidraget för hemmavarande barn har däremot höjts vid flera tillfällen.

För att stödja ekonomiskt utsatta familjer och för att ge föräldrar och barn bättre förutsättningar för umgänge föreslår regeringen att umgängesbidraget ska höjas till 500 kronor för ett barn, 600 kronor för två barn och 700 kronor för tre eller fler barn. Om det utöver hemmavarande barn eller barn som bor växelvis även finns barn som tidvis bor i hushållet, föreslår regeringen att umgängesbidrag lämnas med 100 kronor per månad för varje barn som berättigar till sådant bidrag. Beloppet 100 kronor utgör skillnaden mellan tre och två umgängesbarn eller två och ett umgängesbarn beroende på hur många hemmavarande barn och barn som bor växelvis det finns i hushållet. Umgängesbidrag, särskilt bidrag för barn som bor växelvis och särskilt bidrag för hemmavarande barn får dock tillsammans lämnas för högst tre barn. En förälder som t.ex. har två barn som bor växelvis och ett barn som tidvis bor i hushållet (umgängesbarn) kan maximalt få 1 700 kronor per månad (1 600 + 100) i bidrag för att barn bor i hushållet. Ett annat exempel visar att ett hushåll med ett hemmavarande barn, ett barn som bor växelvis och ett umgängesbarn maximalt kan få 1 900 (1 500 + 300 + 100) kronor per månad.

Det är vanligt att föräldrar som får umgängesbidrag har en låg ekonomisk standard, vilket kommer till uttryck i att närmare hälften av umgängesföräldrarna med bostadsbidrag får ekonomiskt bistånd. Det är därför fördelningsmässigt träffsäkert att höja umgängesbidraget (se avsnitt 7.1.4 Konsekvenser).

Genom en höjning av umgängesbidraget blir nivån på bidraget mer rimlig i förhållande till de andra delarna inom bostadsbidraget som lämnas för att det finns barn i hushållet.

Regeringens bedömning: Det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis och umgängesbidraget inom bostadsbidraget är, i likhet med det särskilda bidraget för hemmavarande barn, att bedöma som en familjeförmån i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Utredningens bedömning: Utredningen ansåg att det behöver utredas ytterligare hur det föreslagna bidraget vid växelvist boende bör bedömas i förhållande till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Utredningen ansåg att det bör ske i särskild ordning och avse de olika bidragsformerna inom bostadsbidraget.

Remissinstanserna: *Försäkringskassan*, som är den enda remissinstansen som har yttrat sig över bedömningen, anser att barnfamiljer med hemmavarande barn ska omfattas enbart av rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (numer förordning 492/11 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen). Om det föreslagna bidraget vid växelvist boende skulle kategoriseras som en familjeförmån i förhållande till förordning 883/2004 (och dess föregångare förordning 1408/71) skulle det enligt Försäkringskassan tillkomma kostnader för verksamheten för fler ärenden och en förlängd handläggningstid för behandling och samordning av familjeförmåner.

Skälen för regeringens bedömning

Bakgrund

Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (EU) innebär bl.a. att arbetstagare ska kunna röra sig fritt mellan medlemsländerna utan att diskrimineras i förhållande till arbetslandets egna medborgare. För att främja den fria rörligheten finns gemensamma regler om samordning av medlemsländernas olika sociala trygghetsförmåner. Föräldrar som arbetar eller bor i olika länder inom EU kan ha rätt till förmåner från båda länderna. Dessa förmåner samordnas i vissa fall, i syfte att familjen inte ska få dubbla ersättningar eller gå miste om förmåner.

Det är den nationella lagstiftningen i respektive medlemsland som avgör vem som uppfyller villkoren för att vara försäkrad i det landet och som har rätt till olika förmåner. I Sverige regleras detta av bestämmelser i socialförsäkringsbalken. Den svenska socialförsäkringen är indelad i en bosättningsbaserad och en arbetsbaserad del. Vissa förmåner grundas således på bosättning i Sverige medan andra kräver arbete här i landet. Bostadsbidraget är en bosättningsbaserad förmån.

Av unionsrätten framgår att medlemsstaternas lagstiftningar inom det sociala trygghetssystemet ska samordnas men inte att de ska harmoniseras. Det är därmed medlemsstaterna som är behöriga att i sina respektive lagstiftningar, med iakttagande av unionsrätten, föreskriva de villkor som ska gälla för beviljande av socialförsäkringsförmåner. EU:s samordningsbestämmelser inom socialförsäkringsområdet finns i Europa-

parlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Förordningen ersätter rådets förordning nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda eller egenföretagare och deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen.

Förordningen omfattar alla som är medborgare i ett medlemsland, statslösa och flyktingar bosatta i en medlemsstat och som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i ett eller flera medlemsländer, samt deras familjemedlemmar och efterlevande (artikel 2.1). Förordningen omfattar all lagstiftning om bl.a. familjeförmåner (artikel 3.1 j). Med förmåns-slaget familjeförmåner avses alla vård- eller kontantförmåner som, med vissa undantag, är avsedda att täcka en familjs utgifter (artikel 1 z).

Medlemsstaterna ska enligt artikel 9 i angiven förordning årligen avge en förklaring som närmare anger vilken nationell lagstiftning som omfattas av förordningens tillämpningsområde samt till vilken kategori av förmåner som en förmån ska hänföras. Anmälningarna ska årligen överlämnas till Europeiska kommissionen och offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning. EU-domstolen har uttalat¹ att det följer av principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen att samtliga medlemsstater, i samband med att de avger en sådan förklaring ska göra en omsorgsfull granskning av sina egna sociala trygghetssystem och vid behov, när granskningen slutförts, förklara att de omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning. Av detta följer vidare att de andra medlemsstaterna har rätt att förvänta sig att den berörda medlemsstaten har uppfyllt denna skyldighet och det föreligger därför en presumtion att medlemsstatens bedömning är korrekt. Så länge en medlemsstats förklaringar inte ändras eller återkallas måste de övriga medlemsstaterna beakta dem. Det ankommer på den medlemsstat som har avgett förklaringen att ompröva huruvida den är välgrundad och i förekommande fall ändra förklaringen när en annan medlemsstat uttrycker tvivel om att förklaringen är riktig. Då definitionen av familjeförmån inom ramen för tillämpningsområdet för förordning 883/2004 utgör ett unionsrättsligt begrepp är det dock, i fall där tvivel uppstår, EU-domstolen med sin exklusiva tolkningskompetens som kan avgöra huruvida en förmån är att betrakta som en familjeförmån eller inte. I Sverige har barnbidrag, studiebidrag och några andra ersättningar bedömts vara s.k. familjeförmåner. För bostadsbidragets del är det endast det särskilda bidraget för hemmavarande barn som i dag bedöms vara en familjeförmån och omfattas av förordningen. Bostadsbidragets umgängesbidrag och bidrag till bostadskostnader har däremot inte ansetts omfattade av det materiella tillämpningsområdet för förordning 883/2004.

Ett utmärkande särdrag i förordning 883/2004 är att personer som omfattas av socialförsäkringen i ett EU-land kan ha rätt till familjeförmåner för familjemedlemmar som är bosatta i ett annat EU-land enligt lagstiftningen i den förra staten (artikel 67). Detta innebär inte att dessa personer har en självständig rätt till förmåner, men däremot kan de få förmånerna i egenskap av att de är familjemedlemmar till den person

¹ Europeiska kommissionen mot Republiken Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, punkt 37–41.

som omfattas av det andra landets socialförsäkring. I ett sådant fall ska familjeförmåner betalas ut som om familjemedlemmarna vore bosatta i det land där personen omfattas av lagstiftningen. Vem som ska anses vara familjemedlem bestäms av den nationella lagstiftningen i det medlemsland som ska utge förmåner (artikel 1 i 1–3). I den svenska nationella lagstiftningen saknas emellertid en generell bestämmelse om vem som är att anse som familjemedlem.

I förordningen finns även bl.a. bestämmelser om likabehandling och lagvalsregler. Principen om likabehandling innebär att de personer som omfattas av förordningen ska ha samma rättigheter och skyldigheter som landets egna medborgare (artikel 4 och skäl 5). Förordningen innehåller även lagvalsregler som reglerar vilket medlemslands lagstiftning som ska tillämpas. Vilka villkor som ska föreligga för rätt till och utbetalning av en särskild förmån fastställs i den nationella lagstiftningen. Med andra ord är det reglerna för respektive förmånsslag som avgör om det finns någon person som har rätt till den aktuella förmånen. Enligt svensk rätt innebär detta att barnet och bidragsmottagaren som utgångspunkt antingen ska vara bosatta i Sverige eller anses bosatta i Sverige genom att betraktas som familjemedlemmar till den person som grundar rätten, t.ex. genom att han eller hon arbetar här i landet.

EU-domstolen har i ett flertal fall uttalat att avgörande för att en nationell förmån ska anses vara en social trygghetsförmån är för det första att mottagaren beviljas förmånen – utan att någon skönsmässig bedömning i enskilda fall av personliga behov görs – på grundval av förhållanden som definieras i lag. Förmånen ska, enligt domstolen, för det andra hänföra sig till en av de situationer som uttryckligen anges i artikel 4.1 i förordning 1408/71. Vid den bedömningen ska man se på varje förmåns grundläggande kännetecken, i synnerhet dess syfte och förutsättningar för att förmånen ska beviljas, och inte på den omständligheten att förmånen i nationell lagstiftning betecknas som en social trygghetsförmån.

När det gäller det första kriteriet har EU-domstolen slagit fast att även om en förmån beviljas eller nekas beroende på sökandens inkomster, tillgångar och antal barn, innebär detta inte att beviljandet av förmånen är avhängig en individuell prövning av sökandens personliga behov, vilket exempelvis är karakteristiskt för socialhjälp. Om ett objektiva och lagstadgat kriterium uppfylls och rätt till förmånen därmed föreligger, har myndigheten inte möjlighet att ta hänsyn till andra personliga omständigheter (se mål C-78/91 Hughes).

För bedömningen av förmånens grundläggande kännetecken kan vägledning ges i förordningens definition av beteckningen familjeförmån. I förordning 883/2004 definieras uttrycket familjeförmån som ”alla förmåner och kontantförmåner som är avsedda att kompensera för en familjs utgifter” (artikel 1 z).

Regeringens överväganden

I fråga om den nya bidragsformen inom bostadsbidraget, ett särskilt bidrag för barn som bor växelvis, måste ställning tas till hur bidraget ska bedömas i förhållande till förordning 883/2004. Mot bakgrund av att de två nuvarande bidragsformerna inom bostadsbidraget som lämnas för att

det finns barn i hushållet (det särskilda bidraget för hemmavarande barn och umgängesbidraget) i EU-sammanhang har bedömts på olika sätt finns det enligt regeringen även anledning att göra ett nytt ställnings-tagande till hur de olika bidragsformerna inom bostadsbidraget ska klassificeras.

Vad beträffar den första förutsättningen, att någon individuell sköns-mässig behovsprövning inte ska ske vid beviljandet av förmånen, kan det konstateras att det nya särskilda bidraget inom bostadsbidraget kommer att beviljas till hushåll som uppfyller vissa objektiva villkor. Detsamma gäller i fråga om det befintliga umgängesbidraget. Även om rätten till bostadsbidrag är beroende av sökandens inkomster, tillgångar och antal barn kommer det inte att ske någon individuell skönsmässig bedömning av sökandens personliga behov. Den första förutsättningen för att det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis ska anses vara en social trygghetsförmån är således enligt regeringens mening uppfylld. Rätten till umgängesbidrag prövas på samma sätt och får därför enligt regeringens mening också anses uppfylla den första förutsättningen.

När det gäller den andra förutsättningen, att förmånen ska hänföra sig till ett av de sakområden som uttryckligen anges i förordning 883/2004, ska denna bedömning grundas på varje förmåns grundläggande kännetecken, i synnerhet dess syfte och villkoren för att den beviljas. Familjeförmåner är förmåner som är avsedda att kompensera för en familjs utgifter. När umgängesbidraget infördes uttalade regeringen att bidraget inte lämnas till en familjs gemensamma ekonomiska försörjning, eftersom det inte är fråga om en familj i strikt mening och att bidraget således inte är avsett för en familj i traditionell mening (prop. 2004/05:112 s. 17).

Både det nya särskilda bidraget vid växelvist boende och umgängesbidraget syftar till att stödja ekonomiskt utsatta familjer som har barn som bor i hushållet, antingen växelvis eller tidvis. Det som i huvudsak skiljer de olika bidragsformerna inom bostadsbidraget åt är omfattningen av barnets boende i hushållet. Den andra förutsättningen, att det nya särskilda bidraget vid växelvist boende och umgängesbidrag ska hänföra sig till ett av de sakområden som uttryckligen anges i förordning 883/2004, är enligt regeringens mening således också uppfylld.

Det särskilda bidraget för hemmavarande barn klassificeras redan i dag som en familjeförmån. Det finns enligt regeringens mening inte skäl att göra någon annan bedömning när det gäller det särskilda bidraget för barn som bor växelvis eller umgängesbidraget. Både det särskilda bidraget för barn som bor växelvis och umgängesbidraget bör, i likhet med det särskilda bidraget för hemmavarande barn, enligt regeringens mening betraktas som familjeförmåner i den mening som avses i förordning 883/2004.

Försäkringskassan har påpekat att bedömningen kan medföra ökade kostnader. Det finns dock redan utarbetade rutiner för handläggning av EU-familjeförmånsärenden vid myndigheten när det gäller det särskilda bidraget för hemmavarande barn och dessa kan appliceras även på det särskilda bidraget för barn som bor växelvis och umgängesbidraget. Det kan antas att det handlar om en ytterst liten andel av de aktuella ärendena som kommer att omfattas av förordningens bestämmelser.

Regeringens förslag: Bestämmelserna ska träda i kraft den 1 mars 2018. De hittillsvarande bestämmelserna om underhållsstöd vid växelvist boende ska då upphöra att gälla men ska fortfarande gälla för sådant stöd som avser tiden före april månad 2018. Dessa bestämmelser ska dessutom fortfarande gälla för underhållsstöd som avser tid före den 1 februari 2021, om det för ett barn har lämnats underhållsstöd vid växelvist boende för mars månad 2018. Underhållsstöd vid växelvist boende ska under perioden april 2018 – januari 2021 trappas ned så att det helt har upphört för tiden efter januari månad 2021. Underhållsstöd vid växelvist boende ska under denna nedtrappning kunna lämnas för var och en av föräldrarna med hälften av 1 173 kronor när stödet avser en månad under tiden april 2018 – januari 2019, 773 kronor när stödet avser en månad under tiden februari 2019 – januari 2020 och 373 kronor när stödet avser en månad under tiden februari 2020 – januari 2021. Från och med månaden efter den då barnet har fyllt 15 år ska respektive belopp före halveringen höjas med 150 kronor.

Äldre bestämmelser om bostadsbidrag ska fortfarande gälla för bostadsbidrag som avser tid före mars månad 2018.

De nya bestämmelserna om bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för barn som bor växelvis ska tillämpas första gången för bostadsbidrag som avser tid efter februari månad 2018.

För åren 2018–2020 ska beloppsgränserna för när den bidragsgrundande inkomsten ska reducera bostadsbidraget till barnfamiljer vara 135 000 kronor för en försäkrad och för makar 67 500 kronor för var och en av dem för år 2018, 142 000 kronor respektive 71 000 kronor för år 2019 och 148 000 kronor respektive 74 000 kronor för år 2020. Den höjda beloppsgränsen för år 2018 ska dock bara gälla för bostadsbidrag som avser en månad under tiden mars – december 2018.

Utredningens förslag: Utredningen föreslog att bestämmelserna om bostadsbidrag skulle träda i kraft den 1 december 2012 och tillämpas på bostadsbidrag som lämnas från och med den 1 februari 2013, samt att bestämmelserna om underhållsstöd vid växelvist boende skulle upphöra att gälla från och med tid efter den 31 januari 2013.

Remissinstanserna: *Försäkringskassan* föreslog att de nya bestämmelserna skulle träda i kraft den 1 december 2013 och tillämpas på bostadsbidrag som lämnas från och med den 1 februari 2014.

Regeringens förslag till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser har beretts under hand med *Försäkringskassan*.

Skälen för regeringens förslag: Lagändringarna bör träda i kraft den 1 mars 2018.

Underhållsstöd vid växelvist boende betalas ut månadsvis i förskott. Stöd som avser mars månad betalas normalt ut under februari månad samma år. De nuvarande bestämmelserna om underhållsstöd vid växelvist boende bör mot denna bakgrund fortsätta att gälla för sådant stöd om

avser tid före april månad 2018. Upphävandet av underhållsstöd vid växelvist boende har inte någon retroaktiv tillämpning.

De nya bestämmelserna om bostadsbidrag i form av ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis bör tillämpas första gången för bostadsbidrag som avser tid efter februari månad 2018. Det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis tillämpas således första gången för bostadsbidrag som avser tid fr.o.m. mars månad 2018. Äldre bestämmelser om bostadsbidrag ska fortfarande gälla för bostadsbidrag som avser tid före mars månad 2018.

Regeringens förslag att avskaffa underhållsstöd vid växelvist boende innebär att det finns hushåll som kommer att få mindre i stöd enligt de nya bestämmelserna. För att mildra de ekonomiska konsekvenserna för de föräldrar som i dag mottar underhållsstöd vid växelvist boende finns det därför behov av en övergångslösning. Regeringen föreslår mot denna bakgrund en övergångsbestämmelse för de barn som i dag finns i systemet för underhållsstöd vid växelvist boende. Den innebär att underhållsstöd vid växelvist boende fortfarande ska kunna lämnas för barn för vilka det har lämnats underhållsstöd vid växelvist boende för mars månad 2018. För dessa barn ska de upphävda och äldre bestämmelserna om underhållsstöd vid växelvist boende fortfarande tillämpas fram till och med den 31 januari 2021. Stödet ska dock trappas ned successivt under en period av fyra år för att dessa hushåll ska fasas in i det nya regelverket. Underhållsstöd vid växelvist boende ska under denna nedtrappning kunna lämnas för var och en av föräldrarna med hälften av 1 173 kronor för år 2018, 773 kronor för år 2019 och 373 kronor för år 2020. Från och med februari månad 2021 är underhållsstödet vid växelvist boende helt avskaffat. I proposition 2016/17:216 föreslås att underhållsstödet ska uppgå till 1 723 kronor i månaden från och med månaden efter det att barnet har fyllt 15 år. Från och med månaden efter den då barnet har fyllt 15 år ska respektive belopp före halveringen därför höjas med 150 kronor.

Höjningen av inkomstgränserna för barnfamiljer bör ske successivt i takt med att det frigörs medel från underhållsstödssystemet för respektive år under övergångsperioden. Regeringen föreslår därför en övergångsbestämmelse som innebär att inkomstgränsen ska höjas i fyra steg under åren 2018–2021. I ett första steg höjs inkomstgränserna till 135 000 kronor för ensamstående och till 67 500 kronor vardera för makar år 2018, i ett andra steg år 2019 till 142 000 kronor för ensamstående och 71 000 kronor vardera för makar, i ett tredje steg år 2020 till 148 000 kronor för ensamstående och 74 000 kronor vardera för makar samt i ett fjärde steg år 2021 till 150 000 kronor för ensamstående och 75 000 kronor vardera för makar. Den höjda beloppsgränsen för år 2018 ska dock bara gälla för bostadsbidrag som avser en månad under tiden mars – december 2018.

7.1 Konsekvenser för enskilda

7.1.1 Ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis

För hushåll med barn som bor växelvis föreslås en ny bidragsform inom ramen för bostadsbidraget – särskilt bidrag för barn som bor växelvis. Detta bidrag ska på motsvarande sätt som bostadsbidragets särskilda bidrag för hemmavarande barn respektive umgängesbidrag, lämnas för att barn i olika utsträckning bor i hushållet. En fördel med regeringens förslag om ett nytt särskilt bidrag är att betydelsen av barnets folkbokföring minskar. Föräldrar vars barn bor växelvis får i och med förslaget likvärdiga förutsättningar att uppbära bostadsbidrag (bidraget är dock inkomstprövat utifrån vardera föräldrarnas inkomster) oavsett hos vem av föräldrarna barnet är folkbokfört. Ersättningen blir därmed i större utsträckning beroende av i vilken omfattning barnet bor i hushållet än hos vem barnet är folkbokfört. Det får antas minska risken att barnet blir en bärare av en ekonomisk förmån. Det bidrar också till att förbättra barnets tillgång till båda sina föräldrar. Förslaget får således till följd att föräldrar kan få bidrag till sitt boende på lika villkor.

På uppdrag av Särlevandeutredningen genomförde TNS/Sifo under 2010 en intervjuundersökning med ca 800 föräldrar i syfte att bl.a. få kunskap om hur föräldrar ser på delning av barnbidraget. Bland föräldrar vars barn bor växelvis ansåg hela 81 procent att barnbidraget bör kunna delas. Om särlevande föräldrar har en liknande inställning till att det i bostadsbidraget införs ett särskilt bidrag för barn som bor växelvis, skulle regeringens förslag kunna komma att minska en anledning till konflikt mellan dessa föräldrar.

Ersättningsnivåerna för det särskilda bidraget för barn som bor växelvis föreslås vara 1 300 kronor för ett barn, 1 600 kronor för två barn och 2 100 kronor för tre eller fler barn. Nivåerna på det särskilda bidraget för barn som bor växelvis är bestämda med utgångspunkt i en kombination av nivån på umgängesbidraget och nivån på det särskilda bidraget för hemmavarande barn.

Som framgår i avsnitt 5.1 ger den nuvarande utformningen av bostadsbidraget tillsammans med underhållsstöd vid växelvist boende oönskade effekter. Föräldrar som mottar särskilt bidrag för hemmavarande barn men vars barn i själva verket bor växelvis, har en relativ fördel i förhållande till de föräldrar vars barn bor hela tiden i hushållet. Förslaget att införa ett nytt särskilt bidrag och att samtidigt avskaffa underhållsstödet vid växelvist boende, minskar därmed omotiverade skillnader mellan de föräldrar som har barn som bor växelvis och de föräldrar som har barn på heltid i hushållet.

Undersökningar som Särlevandeutredningen har utfört visar att de flesta föräldrar med växelvist boende barn ansvarar för de kostnader som uppstår för barnet när det vistas i hushållet (SOU 2011:51 s. 227).

Av nedanstående tabell 7.1 framgår dels vilka skillnader i belopp det i dag är mellan stöden beroende på barnets boende och folkbokföring samt omfattningen av antaget kostnadsansvar för barnet beroende på i vilken omfattning barnet bor i hushållet, dels hur den föreslagna förändringen

påverkar utfallet. Till exempel har en förälder med två barn som bor hela tiden hos föräldern upp till 1 572 kronor mindre än en förälder med två barn som bor halva tiden (3 572 - 2 000).

Tabell 7.1 Bidragsbelopp, kronor per månad för olika hushållstyper 2017 samt enligt förslag med antaget kostnadsansvar. Särskilt bidrag inom BoB (SB), umgängesbidrag inom BoB (UMG) och underhållsstöd vid växelvist boende (US vxv) för 1, 2 resp. 3 barn.

	I dag	Förslag	I dag	Förslag	I dag	Förslag
	1 barn		2 barn		3 barn	
Förälder med barn som bor 100%, SB	1 500	1 500	2 000	2 000	2 650	2 650
Förälder med barn som bor 20%, UMG	300	500	375	600	450	700
Förälder med folkbokfört barn som bor 50%, SB+US vxv	2 286	1 300	3 572	1 600	5 008	2 100
Förälder utan folkbokfört barn som bor 50%, UMG + US vxv	1 086	1 300	1 947	1 600	2 808	2 100

I december 2016 mottog ungefär 145 000 hushåll med barn bostadsbidrag. Majoriteten av dessa hushåll har låga inkomster vilket är helt naturligt eftersom bidraget är inkomstprövat.

Vissa hushåll med bostadsbidrag påverkas ekonomiskt av regeringens förslag. Föräldrar som får umgängesbidrag men vars barn bor växelvis får genom förslaget ett höjt bostadsbidrag. I stället för ett umgängesbidrag kommer de att kunna få det föreslagna särskilda bidraget för barn som bor växelvis under förutsättning att föräldern har rättslig vårdnad om barnet. För närvarande lämnas umgängesbidrag till ca 10 000 hushåll och 18 procent av dessa bedöms i själva verket ha barn som bor växelvis. Det betyder att 1 800 hushåll skulle kunna få ett höjt bostadsbidrag med regeringens förslag. Ett hushåll med tre eller fler växelvist boende barn som i dag mottar bostadsbidrag för umgängesbarn skulle genom förslaget få ytterligare 1 650 kronor per månad. För två barn är motsvarande höjning 1 225 kronor per månad och för ett barn 1 000 kronor per månad.

Föräldrar med *ett* barn som får underhållsstöd vid växelvist boende och bostadsbidrag i form av umgängesbidrag kommer att få en något högre ersättning i och med att det nya särskilda bidraget kommer att vara högre än det sammanlagda belopp som kan betalas ut i form av underhållsstöd vid växelvist boende och umgängesbidrag.

Det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis kommer att leda till en mer jämställd fördelning av den del av bostadsbidraget som lämnas för att det finns barn i hushållet. Dock innebär det att vissa föräldrar, främst kvinnor, som tar emot det särskilda bidraget för hemmavarande barn kan få en något lägre ersättning. Det handlar om föräldrar

som i dag får bostadsbidrag utifrån att barnet bor där på heltid trots att det i praktiken bor växelvis hos föräldrarna. Det är med andra ord en utmaning ur ett jämställdhetsperspektiv att dessa hushåll kan få mindre i bostadsbidrag som en följd av de förslag som nu lämnas. Anledningen till att de i dag kan få det särskilda bidraget för hemmavarande barn är att barnet är folkbokfört hos föräldern. Det går således inte att bortse från att det är en ekonomiskt utsatt grupp som kan komma att få en försämring med förslaget men flertalet föräldrar kommer delvis att kompenseras med anledning av att inkomstgränserna inom bostadsbidraget föreslås höjas (se avsnitt 5.4). Studier har också visat att i de fall föräldrarna har högre inkomster är det vanligare att barnen bor ungefär lika mycket hos sin mamma och sin pappa än om föräldrarna har låga inkomster (se avsnitt 4.3). Barnets växelvisa boende innebär sannolikt att dessa föräldrar inte heller har hela kostnadsansvaret för barnet, eftersom barnet bor varaktigt även hos den andra föräldern.

Gruppen föräldrar med barn som bor hela tiden i hushållet får däremot en oförändrad eller en förbättrad ekonomisk situation med anledning av de höjda inkomstgränserna inom bostadsbidraget.

Även bland föräldrar med bostadsbidrag för hemmavarande barn är det uppskattningsvis 18 procent som har barnen boende växelvis, vilket motsvarar ungefär 26 000 hushåll. Det är en lägre andel än bland särlevande föräldrar i stort där andelen som har barn boende växelvis är i genomsnitt 35 procent. Utredningen fann inte någon uppenbar anledning till varför föräldrar med bostadsbidrag och många gånger en låg ekonomisk standard, inte i samma utsträckning som andra särlevande föräldrar väljer växelvist boende för barnen. En möjlig förklaring kan emellertid vara att växelvist boende är fyra gånger vanligare hos barn med svenskfödda än utlandsfödda föräldrar (Centre for Health Equity Studies [CHESS] Barn i växelvis boende – en forskningsöversikt, 2015). Enligt statistik från Försäkringskassan är andelen utlandsfödda föräldrar högre bland hushåll med bostadsbidrag än bland hushåll utan bostadsbidrag. I ett större samhällsperspektiv bedömde utredningen dock att förslaget om särskilt bidrag för barn som bor växelvis inte i sig kommer ge anledning för föräldrar att välja växelvist boende för sina barn i en större utsträckning, något som regeringen instämmer i (SOU 2011:51 s. 441).

De sammantagna effekterna av hela reformen beskrivs i avsnitt 7.1.5 nedan.

7.1.2 Avskaffa underhållsstöd vid växelvist boende

Regeringens förslag att det ska införas ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis innebär även att underhållsstödet vid växelvist boende ska avskaffas. Föräldrar som i dag får stödet, kommer därmed att få en försämrad ekonomisk situation med regeringens förslag. En förälder som har barn som bor växelvis kan i dag som mest få underhållsstöd med 786 kronor (dvs. halva underhållsstödsbeloppet på 1 573 kronor) i månaden för varje barn. I proposition 2016/17:216 föreslås en höjning av underhållsstödet till 1 723 kronor i månaden för barn som har fyllt 15 år, varför det maximala beloppet för ett sådant barn som bor växelvis kommer att vara 861 kronor i månaden.

För en förälder som uppbär maximalt underhållsstöd vid växelvist boende för t.ex. två barn handlar det som mest om 1 572 kronor (eller 1 722 kronor om barnen har fyllt 15 år) per månad innan hänsyn är tagen till föreslagna åtgärder för att mildra övergången av stöd från underhållsstöd till bostadsbidrag.

Under 2016 fanns det i genomsnitt 15 500 hushåll varje månad som det lämnades underhållsstöd vid växelvist boende för. Drygt hälften av dessa, knappt 8 400 hushåll mottog även bostadsbidrag. Ungefär en tredjedel av barnen med underhållsstöd vid växelvist boende fick det maximala beloppet. Genomsnittsbeloppet var 680 kronor per månad.

Det går enligt regeringens mening inte att bortse från att det är ekonomiskt utsatta föräldrar som drabbas av att underhållsstöd vid växelvist boende ersätts med ett särskilt bidrag för barn som bor växelvis inom ramen för bostadsbidraget. Cirka 7 100 föräldrar fick underhållsstöd vid växelvist boende varje månad under 2016 utan att samtidigt få bostadsbidrag. För dessa föräldrar blir ett avskaffat sådant stöd en försämring som inte kompenseras med andra familjeförmåner eftersom hushållets inkomster sannolikt är för höga för att kunna berättiga till bostadsbidrag, där det nya särskilda bidraget till viss del skulle ha kunnat kompensera bortfallet av underhållsstöd vid växelvist boende.

Underhållsstöd vid växelvist boende kan visserligen sägas bidra till att ekonomiskt svaga föräldrar ges ekonomiska möjligheter att välja växelvist boende för sina barn om de så önskar. Det kommer även det särskilda bidraget för barn som bor växelvis inom bostadsbidraget att göra. Detta bidrag kan dock endast till viss del ersätta den inkomstförlust som knappt 8 400 hushåll gör som i dag uppbär både underhållsstöd vid växelvist boende och det särskilda bidraget för hemmavarande barn inom bostadsbidraget. För familjer med många barn kommer förlusten endast till viss del att kunna ersättas av det nya särskilda bidraget inom bostadsbidraget eftersom nivån för antal barn som beaktas inom bostadsbidrag, till skillnad från underhållsstödet, är begränsad till tre barn.

Det är viktigt att införandet av det nya särskilda bidraget och avskaffandet av underhållsstödet vid växelvist boende går hand i hand med en övergångslösning för föräldrar som i dag mottar sådant underhållsstöd. Det gäller särskilt med vetskapen om att detta är en grupp föräldrar som har relativt låga inkomster.

Att underhållsstöd vid växelvist boende avskaffas och ersätts med ett särskilt bidrag för barn som bor växelvis inom bostadsbidraget, torde inte försvåra samarbetet mellan särlevande föräldrar. Att stöd från samhället lämnas med ett större beaktande av föräldrarnas antagna kostnadsansvar torde i de flesta fall upplevas som mer rättvist mellan föräldrarna.

7.1.3 Åtgärder för att mildra de negativa konsekvenserna för vissa föräldrar

Höjning av inkomstgränserna i bostadsbidraget

För att mildra de negativa effekterna av förslaget att avskaffa underhållsstöd vid växelvist boende och ersätta med ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis inom bostadsbidraget, föreslås det att hushåll med barn kompenseras genom höjda inkomstgränser inom bostadsbidraget. Enligt

regeringens förslag höjs inkomstgränsen för en ensamstående förälder till 135 000 kronor från och med mars månad 2018, vilket innebär en ökning av bidraget med 133 kronor per månad. Därefter höjs inkomstgränsen varje år under åren 2019–2021. Höjningarna innebär att den kommer att vara 150 000 kronor år 2021. Bostadsbidraget kommer därmed att öka, jämfört med år 2017, med 250 kronor 2019, 350 kronor 2020 och 383 kronor per månad 2021. För makar och sambor innebär förslaget en höjning av inkomstgränsen med 4 000 kronor till 67 500 kronor för vardera maken från och med mars månad 2018 och därefter höjs inkomstgränsen varje år fram till år 2021 då gränsen blir 75 000 kronor för vardera maken. Inkomstgränsen för vardera maken är hälften av inkomstgränsen för en ensamstående förälder.

Att höja inkomstgränserna för när bostadsbidraget börjar reduceras, innebär en förbättring för de hushåll med bostadsbidrag som har en bidragsgrundande inkomst som ligger över nuvarande inkomstgräns på 127 000 kronor för en ensamstående förälder och 63 500 kronor för vardera maken eller sambon. För dessa hushåll kan förslaget även innebära att behovet av ekonomiskt bistånd minskar. Det är ungefär 43 procent av barnhushållen med bostadsbidrag som har en bidragsgrundande inkomst under 127 000 kronor, vilket medför att de inte påverkas av höjningarna av inkomstgränserna. Dessa hushåll är i de flesta fall beroende av ekonomiskt bistånd från socialtjänsten för sin försörjning. Normen för sådant bistånd styr med andra ord hur stor den disponibla inkomsten är för hushållet, oavsett om bostadsbidraget höjs.

Höjningen av inkomstgränserna kan även innebära att nya hushåll kvalificerar sig för bostadsbidrag.

Nedtrappning av underhållsstöd vid växelvist boende

För att mildra de ekonomiska konsekvenserna av förslaget föreslår regeringen en övergångslösning som innebär att stödet trappas ned successivt under en period av fyra år. Detta gör att berörda hushåll fasas in i det nya systemet och att förändringen inte blir alltför kännbar för dem. Övergångslösningen gäller för föräldrar som fick underhållsstöd vid växelvist boende för mars månad 2018.

Den övergångslösning under fyra års tid som regeringen föreslår innebär att det maximala beloppet för stödet trappas ned med 200 kronor per månad och barn för respektive år. Underhållsstöd vid växelvist boende som i dag kan lämnas med maximalt 786 kronor per månad kommer att lämnas med maximalt 586 kronor när stödet avser april 2018 – januari 2019, 386 kronor när stödet avser februari 2019 – januari 2020, 186 kronor när stödet avser februari 2020 – januari 2021 och är därefter helt avtrappat. Med anledning av förslagen i prop. 2016/17:216 om en höjning av underhållstödet med 150 kronor i månaden om barnet har fyllt 15 år, blir motsvarande belopp 661 kronor, 461 kronor och 261 kronor. Övergångsbestämmelsen omfattar tid som avser tid före februari månad år 2021.

Vissa hushåll som får en försämring med anledning av avskaffandet av underhållsstöd vid växelvist boende är många gånger beroende av ekonomiskt bistånd från socialtjänsten för sin försörjning. Den grupp som den nu föreslagna övergångsbestämmelsen skulle omfatta kommer

att få ett lägre stöd än i dag, men för ungefär en fjärdedel av hushållen kommer den disponibla inkomsten i praktiken förmodligen inte att minska.

Tabell 7.2 och 7.3 nedan visar att andelen hushåll med ekonomiskt bistånd bland hushåll med bostadsbidrag är betydligt högre än bland hushåll med underhållsstöd vid växelvist boende. Bland ensamstående föräldrar med både bostadsbidrag och underhållsstöd vid växelvist boende fick ekonomiskt bistånd 2014. Motsvarande andel för sammanboende var 21 procent.

Hushåll med underhållsstöd vid växelvist boende men utan bostadsbidrag har en relativt sett bättre ekonomisk standard, vilket kan vara skälet till att de inte får bostadsbidrag. Av tabell 7.3 framgår att endast en knapp tiondel av hushållen får ekonomiskt bistånd. Det kan därför antas att vissa hushåll som får en försämring med förslaget, sannolikt i praktiken inte kommer att få en lägre disponibel inkomst eftersom de i stor utsträckning kommer att behålla den norm som lämnas via ekonomiskt bistånd.

Tabell 7.2 Hushåll med bostadsbidrag fördelat efter antal hushåll med låg inkomst och andel av hushållen som har ekonomiskt bistånd, 2014

	Antal hushåll totalt	Varav andel med ek. bistånd
Ensamstående föräldrar med hemmavarande barn	104 000	30 %
Ensamstående umgängesföräldrar	8 600	44 %
Sammanboende föräldrar med hemmavarande barn	32 800	31 %
Sammanboende umgängesföräldrar	490	47 %

Tabell 7.3 Hushåll med underhållsstöd vid växelvist boende (US vxv) och bostadsbidrag (BoB) fördelat efter antal hushåll med låg inkomst och andel av hushållen som har ekonomiskt bistånd, 2014

	Antal hushåll totalt	Varav andel med ek. bistånd
Sammanboende med Us vxv och BoB	764	21 %
Sammanboende med Us vxv utan BoB	1 700	6 %
Ensamstående med Us vxv och BoB	7 100	26 %
Ensamstående med Us vxv utan BoB	1 900	9 %

7.1.4 Höjt umgängesbidrag inom bostadsbidraget

För att förstärka ekonomin för gruppen föräldrar med barn som tidvis bor i hushållet föreslår regeringen att umgängesbidraget inom bostadsbidraget höjs från 300 kronor till 500 kronor för ett barn, från 375 kronor

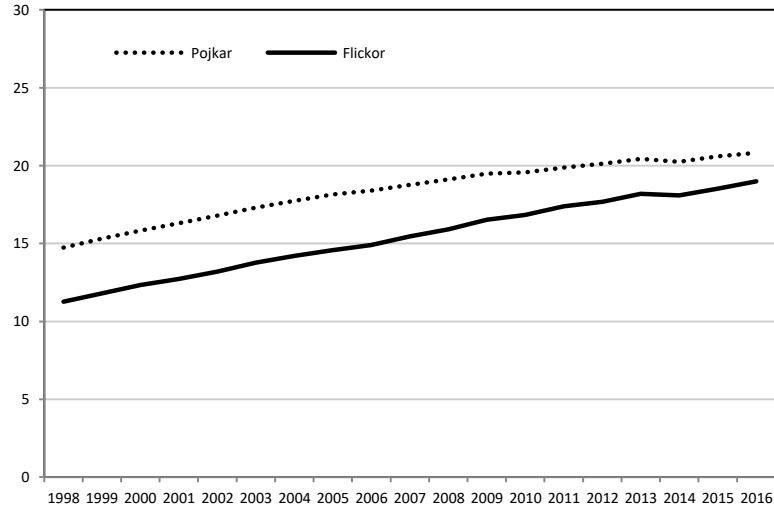
till 600 kronor för två barn och från 450 kronor till 700 kronor per månad för tre eller fler barn. Genom en höjning av umgängesbidraget blir nivån på bidraget mer rimlig i förhållande till de andra delarna av bostadsbidraget som lämnas för att det finns barn i hushållet. Höjningen innebär en klar förbättring för denna grupp föräldrar och kan även få till följd att behovet av ekonomiskt bistånd minskar.

I december 2016 fick 10 000 hushåll umgängesbidrag. Av dessa var nästan dubbelt så många ensamstående män jämfört med ensamstående kvinnor. Andelen sammanboende som får bostadsbidrag med umgängesbarn är endast drygt två procent. Särlevandeutredningens kartläggning av föräldrahushållens ekonomi visade att det bland ensamstående pappor är en större andel som har låg ekonomisk standard i förhållande till andra hushållstyper (SOU 2011:51 s. 112 f).

Det nuvarande beloppet för umgängesbidraget, som är på samma nivå som när det infördes år 2006, kan få till följd att en umgängesförälder har svårt att ha sitt barn boende hos sig (SOU 2011:51 s. 244). Det förhållandevis låga beloppet kan också innebära att barnet inte kan ha umgänge med föräldern i önskvärd omfattning, något som det nu lämnade förslaget kan bidra till att underlätta.

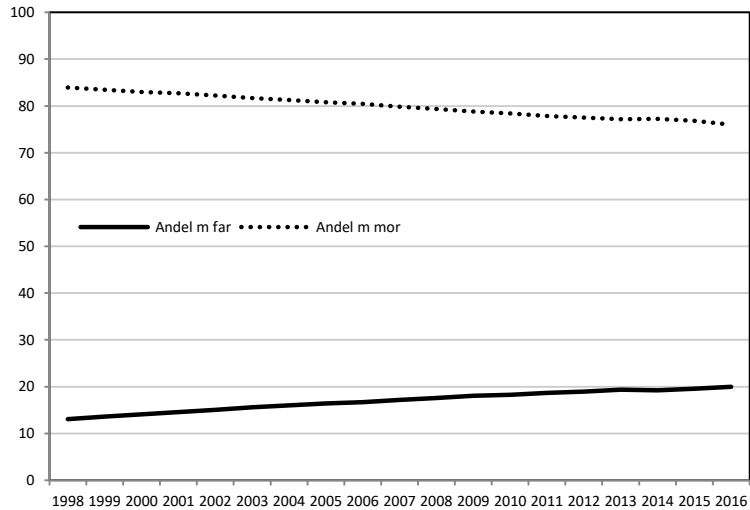
Figur 7.1 nedan visar att barn i allt högre utsträckning bor hos sin pappa och figur 7.2 visar en svag trend att det blir alltmer jämställt mellan mammor och pappor beträffande barnets boende.

Figur 7.1 Andel barn folkbokförda hos pappa av barn som bor skild från någon eller båda föräldrar

Källa: Statistiska Centralbyrån, SCB

Anm: Tidsseriebrott pga. ny mätmetod 2014.

Figur 7.2 Folkbokföring bland barn som bor skild från någon av sina ursprungliga föräldrar 1998-2016

Källa: Statistiska Centralbyrån SCB

Anm: Tidsseriebrott pga. ny mätmetod 2014.

7.1.5 Sammantagna konsekvenser för enskilda

Sammantagna konsekvenser för enskilda som får närvarande får bostadsbidrag och/eller underhållsstöd vid växelvist boende

Förslaget om ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis ger såväl positiva som negativa konsekvenser för olika typer av hushåll med bostadsbidrag och/eller underhållsstöd vid växelvist boende. I tabell 7.4 nedan framgår att förslaget kan innebära en förbättring för de hushåll som får enbart umgängesbidrag trots att barnet bor växelvis och hushåll med *ett* barn som får umgängesbidrag och underhållsstöd vid växelvist boende. För dessa hushåll kan förslagen även medföra att behovet av ekonomiskt bistånd minskar.

Tabell 7.4 Hushåll som kan få en förbättring med förslagen, maximalt belopp i kronor och antal hushåll när reformen är genomförd

Antal barn	Hushåll med umgängesbidrag		Hushåll med umgängesbidrag och US-växelvis	
	Belopp	Antal	Belopp	Antal
1 barn	1 000	900	214	500
2 barn	1 225	1 200	-	-
3 barn	1 650	900	-	-

Hushåll som i dag mottar både bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för hemmavarande barn och underhållsstöd vid växelvist boende är den grupp som kan få störst försämring med anledning av förslagen. En annan grupp som kan få en ekonomisk försämring är föräldrar som i dag enbart får underhållsstöd vid växelvist boende och blir av med det efter utfasningsperioden på fyra år. Även föräldrar som i dag får särskilt

bidrag för hemmavarande barn men som med regeringens förslag i stället kommer att få särskilt bidrag för barn som bor växelvis inom bostadsbidraget kan få en försämring. Slutligen kan även hushåll som tar emot underhållsstöd vid växelvist boende och umgängesbidrag inom bostadsbidraget och har två eller fler barn få en försämring.

Tabellerna 7.5 och 7.6 visar det maximala beloppet som några av de ovan nämnda grupperna skulle ha kunnat få i lägre ersättning och det maximala antalet hushåll när reformen är fullt genomförd år 2021, dock utan att de föreslagna förbättringarna inom bostadsbidrag med höjda inkomstgränser och höjt umgängesbidrag är beaktade.

Tabell 7.5 Hushåll som kan få en försämring med förslagen, maximalt belopp i kronor per hushållstyp och månad när reformen är genomförd år 2021 – dock utan hänsyn till föreslagna övergångsbestämmelser

Antal barn	Hushåll med BoB - särskilt bidrag	Hushåll med US-växelvis	Hushåll med BoB - särskilt bidrag och US-växelvis	Hushåll med BoB umgängesbidrag och US-växelvis
1 barn	- 200 kr	- 786 kr	- 986 kr	-
2 barn	- 400 kr	- 1 572 kr	- 1 972 kr	- 349 kr
3 barn	- 550 kr	- 2 358 kr	- 2 908 kr	- 711 kr

Tabell 7.6 Maximalt antal hushåll som kan få en försämring med förslagen, när reformen är helt genomförd år 2021 – dock utan hänsyn till föreslagna övergångsbestämmelser

Antal barn	Antal hushåll med BoB - särskilt bidrag	Antal hushåll med BoB - särskilt bidrag och US-växelvis	Antal hushåll med US - växelvis	Antal hushåll med BoB umgängesbidrag och US-växelvis
1 barn	4 100	2 300	4 800	-
2 barn	5 400	3 100	2 400	700
3 barn	4 300	2 400	600	500

Om ett hushåll som mottar bostadsbidrag får en försämring är inte bara beroende av reformens konsekvenser utan också av övriga parametrar som ligger till grund för prövning av bostadsbidrag (dvs. antal personer inom hushållet, bostadens storlek, bostadskostnaden och hushållets inkomster) samt om hushållet är beroende av ekonomiskt bistånd till sin försörjning. Flera av nu nämnda parametrar förändrar sig vanligtvis över tid för berörda hushåll så storleken på bostadsbidraget ändras ofta vid en ansökan för en ny period (beslut avser som längst 12 månader åt gången).

Den maximala försämringen för ett hushåll sedan hänsyn till övergångslösningarna har tagits visas nedan i tabell 7.7.

Tabell 7.7 Maximal försämring per månad i kronor för hushåll med både maximalt särskilt bidrag för hemmavarande barn och maximalt US vid växelvist boende, inklusive höjda inkomstgränser och nedtrappningen av underhållsstödet (2018-2021)

Antal barn	2018	2019	2020	2021
1 barn	- 267	- 350	- 450	- 604
2 barn	- 667	- 900	- 1 250	- 1 591
3 barn	- 1 017	- 1 500	- 2 000	- 2 528

En del hushåll som får en ekonomisk försämring som en konsekvens av förslagen kan dock komma att få mer i ekonomiskt bistånd från kommunen, vilket mildrar de negativa konsekvenserna av förslagen för enskilda.

Sammantaget beräknas förslagen innebära en förbättring för

- hushåll som kommer få särskilt bidrag för barn som bor växelvis i stället för umgängesbidraget inom bostadsbidraget,
- hushåll som får särskilt bidrag för hemmavarande barn eller umgängesbidrag inom bostadsbidraget med anledning av höjda inkomstgränser,
- hushåll som får ett höjt umgängesbidrag,
- hushåll med *ett* barn som i dag får underhållsstöd vid växelvist boende och umgängesbidrag som i stället kommer att få särskilt bidrag för barn som bor växelvis inom bostadsbidraget och
- hushåll med *ett* barn som kommer att få det särskilda bidraget för barn som bor växelvis i stället för det särskilda bidraget för hemmavarande barn och som påverkas av den höjda inkomstgränsen från och med år 2020.

Sammantaget beräknas förslagen innebära en försämring för

- hushåll som i dag får både särskilt bidrag för hemmavarande barn inom bostadsbidraget och underhållsstöd vid växelvist boende,
- hushåll som kommer att få det särskilda bidraget för barn som bor växelvis i stället för det särskilda bidraget för hemmavarande barn (se även sista punkten ovan),
- hushåll som i dag enbart får underhållsstöd vid växelvist boende och
- hushåll som i dag får underhållsstöd vid växelvist boende och umgängesbidrag för två eller fler barn (hushåll med två barn får dock oförändrad effekt om de berörs av inkomstgränshöjningen från och med år 2021).

När hänsyn tagits till förslagets alla delar beräknas ca 100 000 hushåll få en förbättring (främst för att inkomstgränserna inom bostadsbidraget höjs), ca 53 000 hushåll beräknas få en oförändrad situation och ca 29 000 hushåll riskerar få en ekonomisk försämring som en konsekvens av reformen. Andelen berörda hushåll, som mottar bostadsbidrag och/eller underhållsstöd vid växelvist boende, som får en förbättrad eller oförändrad situation beräknas bli 85 procent. Följaktligen beräknas 15 procent av de berörda hushållen, vilka i dag får ett högre stöd än vad som

motsvarar ett antaget kostnadsansvar för barnet, få en försämring med anledning av förslagen. Prop. 2017/18:6

Regeringens förslag innebär således att fler personer får en bättre ekonomisk situation än en sämre samtidigt som fler sannolikt uppfattar förändringarna som mer rättvisa.

7.1.6 Konsekvenser för barn

Förslaget att införa ett särskilt bidrag för barn som bor växelvis hos sina föräldrar inom ramen för bostadsbidraget och samtidigt avskaffa underhållsstödet vid växelvist boende kommer att beröra ca 210 000 barn. En del barn bor i hushåll som kan få en ekonomisk förbättring med reformen medan andra kan få en försämring. Hushåll som kan få en förbättrad ekonomisk situation är framför allt familjer med barn som bor växelvis utan att vara folkbokförda i hushållet och som är berättigade till bostadsbidrag. Dessa kommer att få det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis, i stället för umgängesbidraget som är betydligt lägre. Även förslaget om höjt umgängesbidrag för barn som tidvis bor i ett hushåll med bostadsbidrag, liksom höjda inkomstgränser inom bostadsbidraget innebär att många hushåll får en bättre ekonomisk situation, vilket också torde innebära en förbättring för barnet.

Barn i hushåll som får det särskilda bidraget för hemmavarande barn trots att barnet bor växelvis kan komma att få en försämrad ekonomisk situation. Om barnets andra förälder också tar emot bostadsbidrag kommer emellertid den föräldern att kunna få det särskilda bidraget för att barnet bor växelvis vilket även torde komma barnet till del.

Barn i hushåll som tar emot underhållsstöd vid växelvist boende kommer att få en försämring när stödet avskaffas. Det gäller särskilt i ett hushåll som mottar både det särskilda bidraget för hemmavarande barn och underhållsstöd vid växelvist boende. Övergångslösningen innebär att underhållsstödet kommer att trappas ned successivt under fyra år och därför kommer förändringen inte att bli lika kännsbar för barn i dessa hushåll. Hälften av hushållen som får underhållsstöd vid växelvist boende tar även emot bostadsbidrag och kan därmed komma att kompenseras genom ett högre bostadsbidrag när inkomstgränserna höjs.

Det föreslagna särskilda bidraget för barn som bor växelvis innebär att kostnadsansvaret och i vilken omfattning barnet bor i hushållet blir viktigare än hos vem barnet är folkbokfört. Det får antas minska risken att barnet blir en bärare av en ekonomisk förmån, vilket är positivt för barnet. Föräldrar torde dock som regel välja den boendelösning som de anser är bäst för barnet, snarare än vad som är mest ekonomiskt fördelaktigt för föräldrarna. Det är också positivt för barn som bor växelvis hos en förälder som tar emot bostadsbidrag att samarbetet mellan föräldrarna kan påverkas i en positiv riktning då båda föräldrarna får likvärdiga möjligheter till ekonomiskt stöd för sitt boende.

Det nya särskilda bidraget kan även bidra till att föräldrar har större möjlighet att ha en bostad där barn kan bo varaktigt.

7.1.7 Konsekvenser för jämställdheten

Bostadsbidrag och underhållsstöd är inte tillräckligt anpassade till barns förändrade boendemönster och till den antagna fördelningen av kostnadsansvar mellan särlevande föräldrar vars barn bor växelvis.

Reformen är positiv ur ett jämställdhetsperspektiv eftersom den sammantaget stärker framför allt kvinnors ekonomiska situation som mer ofta är mottagare av bostadsbidrag. Antalet kvinnor som förväntas få det bättre som en konsekvens av de höjda inkomstgränserna är betydligt större än antalet kvinnor som riskerar att få en försämring på grund av att underhållsstöd vid växelvist boende ersätts med det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis. Att inkomstgränserna höjs innebär en förbättring för de flesta hushåll inom bostadsbidrag och inte bara för de hushåll som har barn som bor växelvis. Alla hushåll som har inkomster som är högre än 127 000 kronor för ensamstående respektive 63 500 kronor för vardera maken eller sambon får en förbättring. Det är positivt ur ett jämställdhetsperspektiv eftersom de som tar emot bostadsbidrag till ca 85 procent är kvinnor.

Det är vanligast att kvinnor har barnen folkbokförda på sin adress och som därmed kan ha möjlighet att få det särskilda bidraget för hemmavarande barn. I två tredjedelar av hushållen som har barn som bor växelvis är barnen folkbokförda hos en mamma (SOU 2011:51 s. 606). Det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis kommer att leda till en mer jämställd fördelning av den del av bostadsbidraget som lämnas för att det finns barn i hushållet. Föräldrar med bostadsbidrag som har barn som bor växelvis får därmed likvärdiga förutsättningar till ekonomiskt stöd till sitt boende oberoende av var barnet är folkbokfört. De får också mer likvärdiga förutsättningar att ta sitt försörjningsansvar och ge omsorg om barnet. I ett längre perspektiv kan detta påverka föräldrars samarbete, vilket också kan påverka jämställdheten i en positiv riktning för de föräldrar som tar emot bostadsbidrag.

Föräldrar som tar emot särskilt bidrag för hemmavarande barn men vars barn i själva verket bor växelvis, har i dag en relativ fördel i förhållande till de föräldrar vars barn bor hela tiden i hushållet. Regeringens förslag ger en ökad fördelningsmässig träffsäkerhet i stödet till föräldrar vars barn bor växelvis, och syftar till att dessa inte ska överkompenseras i förhållande till dels ett antaget kostnadsansvar, dels till föräldrar som har barn boende på heltid i hushållet, vilka ofta är kvinnor. Då bostadsbidraget är en förmån som riktar sig till de hushåll som har de lägsta inkomsterna kan en bättre fördelningsmässig träffsäkerhet anses väga tyngre än vilket kön bidragsmottagaren har.

När det gäller umgängesbidraget inom bostadsbidraget är det männen som mottar det i högre utsträckning än kvinnor. Männen utgör ungefär två tredjedelar av denna grupp föräldrar. En tredjedel är följaktligen kvinnor, vilket är en större andel än för umgängesföräldrar i samhället som helhet. Dessa kvinnor har ofta barn som bor växelvis men har inte barnet folkbokfört hos sig då barnet bor halva tiden med pappan som många gånger kan vara den som bor kvar i den tidigare gemensamma bostaden. Om föräldrarna inte är överens är det Skatteverket som bestämmer var barnet ska folkbokföras. Om en förälder bor kvar i familjens tidigare gemensamma bostad och barnet tillbringar minst

40 procent där av sin tid, ändras inte folkbokföringen för barnet (folkbokföringslagen [1991:481]). De ensamstående männen inom bostadsbidraget har lägre ekonomisk standard än de ensamstående kvinnorna inom bostadsbidraget, och de är dessutom skuldsatta i en större utsträckning. Förslaget att höja umgängesbidraget är positivt för alla umgängesföräldrar, såväl män som kvinnor.

7.2 Konsekvenser för staten

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget om ett nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget till föräldrar med växelvist boende barn medför såväl utgiftsökningar som utgiftsminskningar inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Reformen är i stort sett budgetneutral för staten men sammantaget innebär den en marginell minskning av utgifterna på statens budget.

Utgiftsökningarna inom bostadsbidraget finansieras dels genom att de föräldrar som har barn som bor växelvis och i dag får särskilt bidrag för hemmavarande barn i stället kommer att få bidraget vid växelvist boende, dels genom förslaget att avskaffa underhållsstöd vid växelvist boende.

Det blir färre hushåll som kommer att få det särskilda bidraget för hemmavarande barn när det särskilda bidraget för barn som bor växelvis införs. Ungefär en femtedel av såväl hushåll med det särskilda bidraget för hemmavarande barn som hushåll med umgängesbidrag beräknas få det särskilda bidraget för barn som bor växelvis, vilket innebär en minskning av utgifterna för bostadsbidraget om 74 miljoner kronor år 2018 och därefter 88 miljoner kronor per år.

För att hushåll med underhållsstöd vid växelvist boende ska fasas in i det nya systemet föreslår regeringen en övergångslösning under fyra års tid som innebär att det maximala beloppet för stödet trappas ned med 200 kronor per månad och barn för respektive år. Övergångslösningen beräknas leda till en minskning av utgifterna för underhållsstöd med 67 miljoner kronor år 2018, 144 miljoner kronor år 2019 och 217 miljoner kronor år 2020.

I takt med att det frigörs medel på grund av nedtrappningen av underhållsstöd vid växelvist boende ska inkomstgränserna inom bostadsbidraget höjas. Höjningen av inkomstgränserna och umgängesbidraget väntas medföra utgifter om 128 miljoner kronor 2018, 218 miljoner kronor 2019 och 290 miljoner kronor 2020.

Administrativa konsekvenser

Förslagen kommer att medföra vissa kostnader för Försäkringskassan, bl.a. kostnader för utveckling av it-systemen och ökade kostnader för handläggning.

Regeringen avser att föra över medel till Försäkringskassans förvaltningsanslag. It-investeringarna beräknas uppgå till totalt 10,4 miljoner kronor under en femårsperiod och kostnader för handläggning beräknas öka med tre miljoner kronor årligen.

En positiv följd av förslaget att avskaffa underhållsstöd vid växelvist boende och ersätta det med ett särskilt bidrag inom bostadsbidraget för

barn som bor växelvis, är att endast *en* inkomstprövning behöver ske oavsett barnets boendeform. I dag görs en form av inkomstprövning inom bostadsbidraget (mot aktuell hushållsinkomst som sedan stäms av två år senare) och en annan form av inkomstprövning inom underhållsstöd vid växelvist boende (mot individuell inkomst enligt senaste beslut om slutlig skatt).

Även om ett barns folkbokföring inte ska vara en förutsättning för rätt till det särskilda bidraget för barn som bor växelvis kan uppgiften om barnets folkbokföring ha viss betydelse i samband med bedömning av barnets boende. Om ett barn inte är folkbokfört hos den förälder som ansöker om bostadsbidrag i form av växelvist boende, går det inte att utesluta att det i vissa fall kan komma att bli svårt att avgöra om barnet bor växelvis hos föräldern. Antalet utredningar om barnets boende kan således komma att öka något. Med anledning av att det inom barnbidragssystemet har skett lagändringar som innebär att det numer delas i större utsträckning när barn bor växelvis finns dock viss erfarenhet inom den förmånen som även kan vara ett stöd i handläggningen av bostadsbidrag.

Inspektionen för socialförsäkringen påpekar att det är av vikt att utvärdera det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis, bl.a. för att bedöma riskerna för skenseparationer. Anledningen är att bägge föräldrarna kan ansöka om det nya särskilda bidraget. Tillsammans utgör de i så fall ett högre belopp än ett särskilt bidrag för hemmavarande barn till enbart den ena föräldern. Det är i nuläget svårt att bedöma hur stor denna risk är men regeringens uppfattning är att den inte torde vara betydande.

Försäkringskassan har nämnt att regeringens förslag att klassificera det nya särskilda bidraget som en familjeförmån enligt förordning 883/2004 kan medföra ökade kostnader på grund av fler ärenden och en förlängd handläggningstid avseende behandling och samordning av familjeförmåner. Det finns dock redan upparbetade rutiner för handläggning av EU-familjeförmånsärenden vid myndigheten när det gäller det särskilda bidraget för hemmavarande barn och dessa kan appliceras även för det särskilda bidraget för barn som bor växelvis och umgängesbidraget. Det kan antas att det handlar om en ytterst liten andel av de aktuella ärendena som kommer att omfattas av förordningens bestämmelser.

Konsekvenser för domstolarna

Kammarrätten i Göteborg vill peka på att det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis kan få till följd att ärendemängden hos Försäkringskassan ökar, vilket i förlängningen kan innebära en viss ökad måltillströmning hos de allmänna förvaltningsdomstolarna. Kammarrätten och *Domstolsverket* vill även peka på att konsekvenserna för domstolarna ännu inte är klarlagda.

Regeringen gör bedömningen att det initialt kan komma att bli något fler omprövningar och överklaganden av Försäkringskassans beslut om bostadsbidrag när barn bor växelvis. Som framkommit ovan finns det redan en upparbetad rättstillämpning att tillgå rörande växelvist boende såväl enligt bestämmelserna om underhållsstöd i socialförsäkringsbalken som i mål enligt föräldrabalken. Den tillämpningen bör kunna vara till

ledning även vid bedömning av växelvist boende enligt denna proposition och torde därmed kunna begränsa domstolarnas kostnader. Vidare kommer domstolarna inte längre att hantera mål om underhållsstöd vid växelvist boende.

Regeringen bedömer sammantaget att de lämnade förslagen, i vart fall inledningsvis, kan komma att medföra en viss ökning av antalet mål i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Måltillströmningen torde dock inte bli större än att de ökade kostnaderna kan hanteras inom befintliga anslag för Sveriges Domstolar.

7.3 Konsekvenser för kommuner

Enligt regeringens bedömning innebär förslaget om avskaffat underhållsstöd vid växelvist boende inga nettoförändringar för kommunernas kostnader för det ekonomiska biståndet enligt socialtjänstlagen. Detta är inte liktydigt med att det inte kommer finnas hushåll som kan behöva ökat ekonomiskt bistånd. Det är emellertid en majoritet av hushållen som får en förbättrad eller oförändrad ekonomisk situation med anledning av förslagen, vilket talar för att dessa hushåll inte längre kommer att ha behov av ekonomiskt bistånd eller att behovet kvarstår men i mindre omfattning. Det sammanlagda resultatet torde därmed i det närmaste bli neutralt. Föräldrar som uppstår underhållsstöd vid växelvist boende har visserligen låga inkomster men endast en mindre andel uppstår även ekonomiskt bistånd (se tabell 7.3). I hushåll med en ensamstående förälder som får underhållsstöd vid växelvist boende men inte bostadsbidrag är det nio procent som även får ekonomiskt bistånd. För sammanboende är motsvarande andel sex procent. Bland hushåll som får bostadsbidrag är det dock en större andel som mottar ekonomiskt bistånd. Detta är särskilt vanligt bland hushåll som har de lägsta inkomsterna. Denna grupp mottar också högst bostadsbidragsbelopp, vilket medför att de därför potentiellt också kan förlora störst belopp i de fall dessa hushåll har barn som bor växelvis. I praktiken innebär dock konstruktionen av det ekonomiska biståndet att hushållets disponibla inkomster inte förändras.

SKL, Jönköpings kommun och *Boverket* anser att det inte är acceptabelt om reformen leder till att fler hushåll blir beroende av eller behöver ett större ekonomiskt bistånd. Om kommunernas utgifter för det ekonomiska biståndet ökar med anledning av förslaget ska detta enligt SKL kompenseras kommunerna. Enligt beräkningar som Socialdepartementet har gjort finns det visserligen hushåll som kan få en försämring med reformen men det är fler hushåll som beräknas få en bättre ekonomisk situation, framför allt på grund av de höjda inkomstgränserna inom bostadsbidraget. Sammantaget gör detta att kostnaderna vare sig bedöms öka eller minska för kommunerna totalt sett.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring av socialförsäkringsbalken

18 kap.

1 §

Paragrafen innehåller en förteckning över de bestämmelser som ingår i kapitlet. Förteckningen uppdateras med anledning av att 18 kap. 5, 16, 25, 31, 37 och 39 §§ upphävs.

2 §

Genom paragrafen regleras några av de grundläggande kraven för rätt till underhållsstöd. Sådana grundläggande krav är att barnets föräldrar inte bor tillsammans men att en av dess föräldrar är boförälder eller barnet har växelvist boende.

I *första stycket* görs den ändringen att villkoret växelvist boende slopas. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

20 §

Paragrafen innehåller den grundläggande bestämmelsen om beräkning av underhållsstöd, vilken innebär att underhållsstödet beräknas till 1 573 kronor i månaden om inte annat följer av de undantagsbestämmelser som paragrafen hänvisar till.

I paragrafen ändras på så sätt att hänvisningarna till 18 kap. 25 och 31 §§ slopas, vilket innebär där förekommande bestämmelser om växelvist boende inte ska tillämpas när det gäller underhållsstöd. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

35 §

I paragrafen finns bestämmelser om att sådan nedsättning av underhållsstödet som har gjorts med barnets egna inkomster ska omprövas när det finns ett nytt beslut om slutlig skatt för barnet.

Paragrafen ändras på sätt att hänvisningen till 31 § tas bort. Den sistnämnda paragrafen, som reglerar avräkning för barns inkomster vid växelvist boende, upphävs nämligen.

19 kap.

4 §

Paragrafen innehåller undantag från bestämmelserna i 2 och 3 §§ om att en bidragsskyldig förälder i förskott månatligen ska betala ett belopp till Försäkringskassan som motsvarar underhållsstödet samt att sådan betalningsskyldighet ska fastställas i samband med att det meddelas ett beslut om underhållsstöd.

I *första stycket* slopas hänvisningen till 18 kap. 25 § som en följd av att den paragrafen upphävs. Den nuvarande hänvisningen till 18 kap. 25 § innebär att någon betalningsskyldighet inte ska fastställas i de fall det lämnas underhållsstöd vid växelvist boende. Något underhållsstöd ska framdeles inte lämnas vid växelvist boende. Det finns därför inte

anledning att ha något undantag rörande betalningsskyldighet för underhållsstöd vid växelvist boende. Prop. 2017/18:6

Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

95 kap.

2 §

I paragrafen anges i vilka former det kan lämnas bostadsbidrag. Sådant bidrag kan i dag lämnas i tre former: nämligen som bidrag till kostnader för bostad, särskilt bidrag för hemmavarande barn, och umgängesbidrag till den som på grund av vårdnad eller umgänge tidvis har barn boende i sitt hem.

Första stycket ändras på så sätt att de nuvarande tre bidragsformerna utökas med en fjärde bidragsform som benämns *särskilt bidrag för barn som bor växelvis*. Denna nya bidragsform anges i tredje punkten medan det hittillsvarande umgängesbidraget överförs till en ny fjärde punkt.

I paragrafen införs ett nytt *andra stycke* i vilket det anges vad som avses med växelvist boende. Sådant boende innebär att ett barn bor varaktigt hos sina båda föräldrar men att dessa inte bor tillsammans. Detta motsvarar vad som utgör växelvist boende enligt 16 kap. 7 § när det gäller barnbidrag och enligt de hittillsvarande bestämmelserna i 17 kap. 4 § jämfört med 17 kap. 2 § första meningen när det gäller underhållsstöd vid växelvist boende. Till skillnad från vad som gäller för underhållsstöd vid växelvist boende uppställs dock inte något krav på att barnet ska vara folkbokfört hos någon av föräldrarna.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1. Där anges också några faktorer som kan ha betydelse vid bedömningen av om ett barn har ett växelvist boende.

96 kap.

3 §

I denna paragraf finns det allmänna bestämmelser om rätten till bostadsbidrag i form av särskilt bidrag och umgängesbidrag. Av hänvisningar till 96 kap. 4 och 7 §§ följer att särskilt bidrag kan lämnas till en försäkrad som har vårdnaden om och varaktigt bor tillsammans med ett barn eller som har tagit emot ett barn för vård i ett familjehem. Enligt en hänvisning till 96 kap. 8 § kan en förälder, om det finns särskilda skäl för det, få särskilt bidrag även när ett barn bor i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende. Umgängesbidrag lämnas till den som tidvis bor med barn.

Bestämmelsen i *första stycket* preciseras så att den gäller enbart särskilt bidrag för hemmavarande barn. Detta innebär inte någon ändring i förhållande till hittillsvarande tillämpning men utesluter att detta stycke tillämpas på det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis.

I *andra stycket* införs det en ny bestämmelse om särskilt bidrag för barn som bor växelvis. Detta bidrag kan lämnas till familjer med barn som avses i 5 a §, se kommentaren till den paragrafen.

Den nuvarande bestämmelsen om umgängesbidrag överförs till ett nytt *tredje stycke*.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

5 a §

I denna paragraf, som är ny, införs bestämmelser om vissa villkor som gäller för att en försäkrad ska ha rätt till bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för barn som bor växelvis.

Ett villkor för att det ska kunna lämnas särskilt bidrag för barn som bor växelvis är att den försäkrade har vårdnaden om barnet. Detta villkor om att den försäkrade ska ha vårdnaden om ett barn motsvarar vad som enligt 96 kap. 4 § gäller för bostadsbidrag till hushåll med hemmavarande barn.

Ytterligare ett villkor för rätt till bidrag vid växelvist boende är att barnet bor växelvis hos den försäkrade. Vad som avses med växelvist boende anges i 95 kap. 2 § andra stycket, dvs. sådant boende föreligger endast när barnet bor varaktigt hos båda sina föräldrar som inte bor tillsammans.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

97 kap.

6 §

I paragrafen finns bestämmelser om att ett hushålls sammanlagda förmögenhet ska beaktas vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten som ligger till grund för beräkningen av bostadsbidrag. Ett tillägg till inkomsten ska sålunda göras med 15 procent av förmögenheten till den del den överstiger 100 000 kr.

I den sammanlagda förmögenheten ingår enligt *andra stycket* förmögenheten för såväl varje försäkrad som för varje barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§, dvs. hemmavarande barn och barn som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp. Den kategori barn vars förmögenhet ska beaktas i detta sammanhang utökas nu med barn som avses i 96 kap. 5 a §, dvs. barn som bor växelvis hos sina båda föräldrar. En förutsättning för att ett barn ska anses bo växelvis hos sina föräldrar är enligt 95 kap. 2 § andra stycket att dessa inte bor tillsammans. För dessa barn beaktas dock endast hälften av deras förmögenhet. Om båda föräldrarna ansöker om bostadsbidrag kommer således hälften av barnets förmögenhet att beaktas vid vardera föräldrarnas bidragsberäkning.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

11 §

Enligt denna paragraf beaktas barns överskott av inkomst av kapital på så sätt vid beräkningen av bostadsbidrag att varje barns överskott läggs till den försäkrades bidragsgrundande inkomst till den del överskottet överstiger 1 000 kr. Detta gäller dock enbart de barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§, dvs. samma personkrets av barn som anges i 96 kap. 6 §.

I *första stycket* görs den ändringen att bestämmelsen om barns inkomst av kapital utvidgas till omfatta även barn som avses i 96 kap. 5 a §, dvs. barn som bor växelvis hos sina båda föräldrar. I konsekvens med bestämmelsen om barns förmögenhet i 97 kap. 6 § andra stycket ska för de växelvist boende barnen dock endast hälften av varje barns överskott läggas till den bidragsgrundande inkomsten.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

15 §

I paragrafen finns en bestämmelse om att beräkningen av bostadsbidrag till barnfamiljer ska göras enligt 97 kap. 18–23 §§. Bestämmelsen i andra stycket innebär att bostadsbidragets storlek är beroende av den bidragsgrundande inkomsten på så sätt att bidraget blir lägre ju högre den bidragsgrundande inkomsten är.

Bestämmelsen i *andra stycket* ändras på sätt att brytpunkten för när den bidragsgrundande inkomsten ska börja reducera bostadsbidraget till barnfamiljer höjs från 127 000 kr till 150 000 kr för en försäkrad och från 63 500 kr till 75 000 kr vardera för makar. Det innebär att bidraget kommer att reduceras först vid en högre inkomst än i dag.

De nya brytpunkterna ska dock tillämpas vid beräkning av bidrag för år 2021 och senare eftersom andra brytpunkter ska tillämpas för åren 2018–2020 enligt sjätte punkten ikraftträdandebestämmelserna.

Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

22 §

I paragrafen finns en bestämmelse om med vilka belopp det kan lämnas särskilt bidrag.

Bestämmelsen preciseras så att den gäller enbart särskilt bidrag för hemmavarande barn. Detta innebär inte någon ändring i förhållande till hittillsvarande tillämpning men utesluter att bestämmelsen skulle kunna komma att tillämpas på det nya särskilda bidraget för barn som bor växelvis. För det sistnämnda bidraget tillämpas i stället 97 kap. 22 a §.

22 a §

I denna paragraf, som är ny, regleras hur man ska beräkna bostadsbidrag i form av särskilt bidrag för barn som bor växelvis. Det bidragsbelopp som räknas fram enligt denna paragraf är beroende av antalet barn som ingår i familjen. Enligt 97 kap. 17 § lämnas det dock inte bostadsbidrag för fler än tre barn, vilket då inbegriper även det särskilda bidraget för barn som bor växelvis. Efter att bidragsbeloppet har beräknats enligt denna paragraf ska det i förekommande fall minskas med en del av den bidragsgrundande inkomsten enligt vad som anges i 97 kap. 15 § andra stycket.

Första stycket reglerar med vilka belopp det kan lämnas särskilt bidrag för barn som bor växelvis i de fall det i familjen enbart finns barn som bor växelvis. Särskilt bidraget kan då lämnas med 1 300 kronor om det i familjen bor ett barn växelvis, med 1 600 kronor om det i familjen bor två barn växelvis eller med 2 100 kronor om det i familjen bor tre eller fler barn växelvis.

I *andra stycket* regleras de fall när det i en familj finns både hemmavarande barn och barn som bor växelvis. Särskilt bidrag för barn som bor växelvis kan när det i familjen även finns hemmavarande barn lämnas endast i angivna fall. När det i familjen finns ett hemmavarande barn och ett som bor växelvis, två hemmavarande barn och ett som bor växelvis eller ett hemmavarande barn och två som bor växelvis lämnas särskilt bidrag med i detta stycke angivna belopp. För de hemmavarande barnen lämnas särskilt bidrag för hemmavarande barn enligt 22 §. Om det exempelvis i en familj, förutom ett barn som bor växelvis, även finns tre hemmavarande barn som berättigar till särskilt bidrag för hemma-

varande barn, kan det således inte lämnas något särskilt bidrag för barn som bor växelvis. Enligt 97 kap. 17 § får bostadsbidrag inte lämnas för fler än tre barn. Om en försäkrad har fler än tre barn lämnas i första hand de bidragen som är mest förmånliga.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

23 §

I paragrafen finns det bestämmelser om med vilka belopp det kan lämnas umgängesbidrag. Finns det i en familj både hemmavarande barn och barn som kan berättiga till umgängesbidrag lämnas umgängesbidrag med ett reducerat belopp om 75 kronor för varje barn som berättigar till umgängesbidrag.

I *första stycket* höjs de belopp varmed det kan lämnas umgängesbidrag.

Andra stycket ändras så att umgängesbidrag ska lämnas med reducerat belopp även när det i en familj förutom barn som berättigar till umgängesbidrag även finns barn som bor växelvis. Vidare höjs beloppet för reducerat umgängesbidrag till 100 kr.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

110 kap.

5 §

Paragrafen innehåller vissa kompletterande bestämmelser om ansökan om förlängt underhållsstöd, äldreförsörjningsstöd, bostadstillägg och bostadsbidrag.

När det gäller bostadsbidrag ska enligt *tredje stycket* barn som avses i 96 kap. 4 §, dvs. hemmavarande barn, och som har fyllt 18 år intyga på ansökningshandlingen de uppgifter som rör barnet om det inte finns särskilda skäl mot det. I detta stycke införs en hänvisning till 96 kap. 5 a §, vilket innebär att detta kommer att gälla även för ett barn som bor växelvis hos sina båda föräldrar, om barnet har fyllt 18 år.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Ikkraftträdande- och övergångsbestämmelserna

De nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 mars 2018.

Enligt övergångsbestämmelserna i *andra punkten* ska de angivna upphävda eller äldre bestämmelserna om underhållsstöd fortfarande gälla för sådant stöd som avser tiden före april månad 2018. De upphävda bestämmelserna omfattar enbart underhållsstöd vid växelvist boende och de ändringar som görs i de äldre bestämmelserna innebär endast att underhållsstödet mönstras ut i fall med växelvist boende. Övergångsbestämmelsen i denna punkt innebär att bestämmelserna om underhållsstöd vid växelvist boende fortfarande ska gälla för stöd som avser tid före april månad 2018. Underhållsstöd som avser mars månad betalas normalt ut under februari samma år. Upphävandet av underhållsstöd vid växelvist boende har enligt denna övergångsbestämmelse inte någon retroaktiv tillämpning.

Övergångsbestämmelserna i *tredje punkten* innebär att de upphävda eller äldre bestämmelser om underhållsstöd vid växelvist boende som avses i andra punkten i vissa fall ska gälla under en mer utsträckt tid än som följer av andra punkten. Detta är fallet om det för ett barn har

lämnats underhållsstöd vid växelvist boende för mars månad 2018. I ett sådant fall ska de nämnda bestämmelserna fortfarande gälla när det är fråga om underhållsstöd som avser tid före den 1 februari 2021. Under denna tidsperiod kan underhållsstöd vid växelvist boende fortfarande lämnas, dock trappas underhållsstödet vid växelvist boende ner till de belopp som anges i bestämmelsen för att helt falla bort från och med den februari månad 2021. Om ett underhållsstöd vid växelvist boende har upphört dessförinnan kan sådant underhållsstöd därefter inte längre lämnas.

Enligt övergångsbestämmelsen i *fjärde punkten* ska äldre bestämmelser i 95 kap. 2 §, 96 kap. 3 §, 97 kap. 6, 11, 15 och 23 §§ och 110 kap. 5 § fortfarande gälla för bostadsbidrag som avser tid före mars 2018, vilket innebär att särskilt bidrag för barn som bor växelvis inte kan lämnas för den tiden.

I *femte punkten* finns en ikraftträdandebestämmelse för det särskilda bidraget för barn som bor växelvis. De nya bestämmelserna om sådant stöd tillämpas första gången för bostadsbidrag som avser tid efter februari månad 2018.

Bestämmelsen i *sjätte punkten* tar sikte på att det i 97 kap. 15 § andra stycket införs nya beloppsgränser för när den bidragsgrundande inkomsten ska medföra att bostadsbidraget ska minskas. En höjning görs av de inkomstgränser vid vilka bidraget ska minskas. För att uppnå en successiv höjning av inkomstgränserna genomförs denna höjning i fyra steg så att inkomstgränserna höjs till de belopp som anges i denna punkt. Den första höjningen gäller bidrag som avser en månad som infaller under tiden mars – december 2018. För bidrag som avser en månad under kalenderåren 2019 eller 2020 gäller de belopp som anges för respektive år i denna punkt. Från och med 2021 gäller sedan de inkomstgränser som anges i 97 kap. 15 § andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 5.3, 5.4 och 6.

Utdrag ur sammanfattningen av Särlevandeutredningens betänkande SOU 2011:51 Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull

Varje år är cirka 50 000 barn med om en föräldraseparation. En del barn har också föräldrar som aldrig har levt ihop. Sammantaget har nära en halv miljon barn i åldern 0–17 år särlevande föräldrar, vilket motsvarar en fjärdedel av alla barn i Sverige. Barn har både behov av och rätt till en nära och god kontakt med båda sina föräldrar. Denna rättighet slås fast i såväl barnkonventionen som föräldrabalken. Ur barnets perspektiv är det centralt att föräldrarna, oavsett om de lever tillsammans eller inte, kan samarbeta i frågor som rör barnet. En grundläggande utgångspunkt i föräldrars ansvar för sina barn är att barnets bästa ska stå i centrum vid beslut om till exempel vårdnad, boende, umgänge och försörjning av barnet.

I utredningens uppdrag ingår att belysa hur omsorgs- och försörjningsansvaret för barnet faktiskt fördelas mellan särlevande föräldrar och i vilken utsträckning de familjeekonomiska regelverken påverkar föräldrarnas överväganden rörande barnets boende och ekonomi.

Särlevande föräldrar och deras barn

Särlevandehushållen ser olika ut

Med särlevande föräldrar avses personer som har barn tillsammans men som inte lever ihop. Särlevandehushållen i Sverige ser mycket olika ut både vad avser familjesammansättning och ekonomiska förutsättningar. Hushållens sammansättning varierar också över tid. De tre största hushållstyperna bland särlevandehushållen är ensamstående mammor med barn (31 procent) följt av ombildade familjer (26 procent) och ensamboende pappor (21 procent).

I vilken grad föräldrar i dessa hushåll har faktisk omsorg om barnet varierar. Den ena föräldern kan ha barnet boende hos sig hela tiden eller största delen av tiden (boförälder), medan den andra föräldern enbart har barnet boende hos sig ingen eller liten tid (umgängesförälder). Barnet kan också vara varaktigt boende hos båda föräldrarna, dvs. bo växelvis, vilket i praktiken innebär att barnet bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna.

Även om ett barn bor växelvis hos föräldrarna kan det bara vara folkbokfört hos en av dem. Statistiken i allmänhet definierar enbart hushåll där barnet är folkbokfört som hushåll med barn. I viss statistik räknas, undantagsvis, även alla hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna som hushåll med barn. Utredningens analyser visar att folkbokföringen stämmer överens med var barnet faktiskt bor för endast cirka 60 procent av alla barn till särlevande föräldrar. Den vanligaste anledningen till att folkbokföringen inte överensstämmer med boendet är att barnet bor växelvis hos föräldrarna.

Även om det inte finns barn folkbokförda i ett hushåll, kan det alltså ändå finnas minst en förälder i hushållet som har barn som denne är försörjningsansvarig för, och som har att samarbeta med en annan förälder i frågor som rör barnet. Utredningens analyser visar att det finns cirka 175 000 hushåll i den situationen.

Kraftig ökning av barns växelvisa boende

Sedan mitten av 1980-talet har det växelvisa boendet för barn ökat kraftigt, och utvecklingen under den senaste femtonårsperioden har varit särskilt markant. I dag bor drygt 30 procent (enligt vissa undersökningar cirka 40 procent) av barn till särlevande föräldrar växelvis hos dem båda. Cirka 60 procent av barn med särlevande föräldrar bor antingen hela eller merparten av tiden med sin mamma. Motsvarande andel för barn boende hos pappa är tio procent.

Det finns flera tänkbara orsaker till den kraftiga ökningen av barns växelvisa boende. Kvinnors ökade arbetskraftsdeltagande och ett alltmer jämställt föräldraskap har sannolikt haft stor betydelse för att det gemensamma omsorgsansvaret och viljan att dela den vardagliga omsorgen om barnen har ökat. De flesta föräldrar fortsätter att ha gemensam vårdnad om barnet även efter en separation. Detta kan också ha betydelse för att det numera finns en ökad medvetenhet om barnets behov av båda sina föräldrar. Det växelvisa boendet erbjuder goda möjligheter att både dela och uppleva vardagen med barnet och att utveckla en personlig relation till barnet.

En annan faktor som kan ha betydelse är att ingen av föräldrarna kan åläggas att betala underhållsbidrag för barnet vid växelvis boende, och vissa familjeekonomiska stöd kan sökas av båda föräldrarna, eller fördelas mellan dem vid växelvis boende för barnet. Ett ökat fokus på barns rättigheter och en ökad medvetenhet om barns behov, och en uppfattning om att denna boendeform är bäst för barnet, kan också ha inverkat på föräldrarnas val.

Sammantaget tyder utvecklingen på att det växelvisa boendet för barn kan komma att bli alltmer normativt för särlevande föräldrar i framtiden.

Föräldrar med barn som bor växelvis samarbetar bäst

Hur föräldrarna fördelar den faktiska försörjningen av barnet mellan sig hänger nära samman med hos vem av föräldrarna barnet bor. Ju mer tid barnet fördelar mellan sina föräldrar desto mer tycks föräldrarna dela på engagemang och kostnader för barnet, och desto bättre tycks de också samarbeta i frågor som rör barnet. Samarbetet fungerar tämligen väl för de flesta föräldrar med barn som bor växelvis, medan en stor andel boföräldrar och umgängesföräldrar uppger att de har ett mindre välfungerande samarbete. Bland alla grupper av föräldrar finns det de som uppger att samarbetet fungerar dåligt eller mycket dåligt. Den fråga som föräldrar i alla grupper samarbetar bäst om är barnets boende, medan samarbetet om ekonomi rörande barnet fungerar sämst.

Samarbetet mellan föräldrarna är i hög grad personberoende och varierar utifrån personliga, sociala och ekonomiska förutsättningar. Samarbetet tenderar att försämrans över tid och ju äldre barnen är. Detta

gäller särskilt samarbetet mellan boföräldrar och föräldrar där barnet inte bor.

Regelbunden kontakt med båda föräldrarna har betydelse för barns välbefinnande

Barn som bor ihop med båda föräldrarna i en s.k. kärnfamilj och barn som bor växelvis hos föräldrarna, har vid frågor om sin livssituation och sitt välbefinnande ofta gett likartade svar som tyder på att dessa barn mår bättre, har mer fritidsaktiviteter och bättre relation till båda sina föräldrar. Utredningens undersökningar visar att för barn som bor enbart eller större delen av tiden med en förälder verkar utsattheten öka, såväl ekonomiskt som känslomässigt. Barn som har tillgång till fler vuxna har större utrymme för materiella tillgångar, de uppfattar att det finns mer tid för dem och de verkar generellt må bättre.

Utredningen kan inte uttala sig om det är så att vissa boendeformer ger bättre förutsättningar för barnets välmående, eller om det är så att en viss boendeform väljs med anledning av att föräldrarna har ett gott samarbete. Det är förmodligen vanligare att föräldrar som är engagerade i barnet väljer ett växelvist boende än när endast den ena föräldern är engagerad i barnet. Det går alltså inte att dra några säkra slutsatser om att det är boendeformen i sig som skapar en viss livssituation för barnet.

Ekonomi som ett samarbetshinder

Utredningen kan konstatera att särskilt när kommunikationen och förtroendet mellan föräldrarna inte fungerar, kan ekonomiska frågor om barnet vara en konflikt drivande faktor som hämmar eller försvårar samarbete. Särskilt i de fall båda föräldrarna har en låg inkomst eller om det råder ojämlika inkomstförhållanden mellan dem kan rätten till familjeekonomiska förmåner bli en konflikt drivande faktor som påverkar föräldrasamarbetet och ytterst barnet. Barnet kan uppfattas som bärare av olika ekonomiska förmåner, och användas som ett slagträ i föräldrarnas konflikt om ekonomi och andra frågor som rör barnet. Detta kan särskilt vara fallet då båda föräldrarna tar del i kostnader för barnet men där endast den ena föräldern har möjlighet att uppbära en familjeekonomisk förmån.

Behov av ett anpassat och moderniserat familjeekonomiskt regelverk

Det finns inga tecken på att de senaste årens utveckling av barns växelvisa boende kommer att avstanna. Enligt utredningen tyder utvecklingen snarare på att alltfler föräldrar vill ta ett gemensamt ansvar för sitt barn, även i de fall föräldrarna väljer att inte leva tillsammans.

Antalet växelvis boende barn var betydligt färre då de flesta av de nuvarande familjeekonomiska stöden infördes. De ekonomiska familjestöden är därför anpassade efter om en förälder har barnet folkbokfört hos sig, eftersom detta har ansetts vara likställt med barnets varaktiga bosättning. Att alltfler särlevande föräldrar genom växelvis boende barn tar ett gemensamt ansvar för barnet innebär att den ena föräldern inte längre kan betraktas som exklusiv boförälder.

Utredningen kan dock konstatera att flera av de nuvarande familjeekonomiska stöden är konflikt drivande i den meningen att de inte fördelas mellan särlevande föräldrar utifrån den försörjningsbördan som en

förälder kan antas ha med anledning av att ett barn bor eller vistas tidvis i hushållet. Att i en större utsträckning ta hänsyn till detta skulle sannolikt öka särlevande föräldrars förutsättningar att komma överens, och att ta ett fortsatt gemensamt ekonomiskt ansvar för barnet efter en separation. Detsamma torde gälla i de fall föräldrarna aldrig har bott tillsammans.

En fördelning av familjeekonomiska stöd som på ett bättre sätt än i dag beaktar den försörjningsbörda en förälder kan ha för barn i hushållet torde uppfattas som mer rättvis av föräldrarna. Det torde generellt sett också vara i större grad överensstämmande med den kostnadsfördelning som föräldrarna enas om som särlevande. Utredningens undersökningar tyder på att en majoritet av de föräldrar vilkas barn bor växelvis, ansvarar för de kostnader som uppstår när barnet bor hos föräldern.

Lagstiftningen bör inte ge uttryck för att en boendesituation är att föredra framför någon annan, utan bör sträva efter att vara så neutral som möjligt i förhållande till föräldrarnas beslut om ett boende som enligt dem kan vara förenligt med vad som är det bästa för barnet. Regelverken för de familjeekonomiska stöden bör därför anpassas i förhållande till dagens familjebildning och barns boendemönster.

Mål och syfte med utredningens förslag

Målet för utredningens arbete är att tydliggöra föräldrarnas gemensamma ansvar för barnets omsorg och försörjning även när de inte lever tillsammans. Ett annat mål är att undanröja samarbetshinder och underlätta för särlevande föräldrar att komma överens och samarbeta i såväl ekonomiska som andra närliggande frågor som rör barnet. Utredningens förslag syftar därför till att

- bättre anpassa regelverken för de familjeekonomiska stöden till förändrade familjemönster och boendeformer för barnet. Detta är särskilt påkallat pga. den kraftiga utvecklingen av växelvis boende för barn och bedöms öka möjligheterna till fördelning av olika familjeekonomiska stöd utifrån respektive förälders antagna försörjningsbörda för barnet,
- tydliggöra föräldrarnas primära och gemensamma försörjningsansvar för barnet genom att öka incitamenten för att de själva ska komma överens om ett underhållsbidrag för barnet, - öka föräldrarnas valfrihet i frågor som rör barnets boende och försörjning genom att minska betydelsen av barnets folkbokföring och därmed minska de incitament som kan påverka föräldrarnas överväganden om barnets boende och vistelse i respektive föräldrahushåll, samt
- öka utbudet av informations- och stödinsatser för att föräldrarna ska kunna göra välinformerade val i frågor som rör barnets boende, umgänge och försörjning.

Förslag till åtgärder för att undanröja konflikt drivande faktorer i regelverken och anpassa regelverken till barns boendemönster

Utredningen lämnar ett antal förslag som syftar till att undanröja konflikt drivande faktorer i de familjeekonomiska regelverken. Det handlar bl.a. om att på bättre sätt än i dag ta hänsyn till att det kan finnas

barn i ett hushåll, även om barnet inte är folkbokfört i hushållet, samt öka hänsynen till föräldrarnas antagna försörjningsbördor för barnet.

Bostadsbidrag vid växelvis boende

Nuvarande bestämmelser om bostadsbidrag tar inte hänsyn till om barnet bor växelvis hos sina föräldrar. Hänsyn tas därmed heller inte till hur föräldrarna sinsemellan fördelar kostnader för barnet. Det är endast den förälder som har barnet folkbokfört hos sig som kan få det särskilda bidraget för hemmavarande barn. Den andra föräldern, som barnet bor ungefär lika mycket hos, kan få ett umgängesbidrag som är på en lägre nivå. Det finns därför en skevhet i hur bostadsbidraget fördelas mellan olika särlevandehushåll som beror på hos vem av föräldrarna barnet är folkbokfört. Detta innebär således att två särlevande föräldrar med likvärdiga ekonomiska förutsättningar blir olika kompenserade när barnet bor växelvis hos dem.

Detta innebär också att vissa föräldrar som i bostadsbidragets mening anses som boföräldrar, och som därmed förutsätts ha barnet boende hos sig merparten eller hela tiden, i realiteten är s.k. växelvisföräldrar. Det innebär i sin tur att de genom att uppbära det särskilda bidraget för hemmavarande barn blir överkompenserade i förhållande till den försörjningsbördor de kan antas ha för barnet, eftersom barnet vistas halva tiden hos dem samtidigt som de uppbär stöd som baseras på att de har barnet boende hos sig hela tiden.

Utredningens analyser av bostadsbidrag och underhållsstöd vid växelvis boende har dessutom visat att de båda bidragen sammantaget ger upphov till en rad negativa och icke önskvärda effekter. Exempelvis får föräldrar med låga inkomster vars barn bor växelvis, mer i sammanlagt bidrag än vad föräldrar får vilkas barn bor hela tiden i hushållet.

Utredningen föreslår därför att en ny bidragsform, växelvisbidrag, införs inom ramen för bostadsbidragets bestämmelser för hushåll som har barn som bor växelvis. Växelvisbidraget ska på motsvarande sätt som bostadsbidragets särskilda bidrag för hemmavarande barn respektive umgängesbidrag, lämnas för att barn i olika utsträckning bor eller vistas i hushållet. Ersättningsnivåerna för bostadsbidragets växelvisbidrag föreslås vara 1 100 kronor för ett barn, 1 250 kronor för två barn och 1 700 kronor för tre eller fler barn.

I samband med införandet av ett växelvisbidrag föreslås det särskilda bidraget för hemmavarande barn höjas med 150 kronor. Tillsammans med den höjning som regeringen har aviserat i budgetpropositionen för 2011 kommer det särskilda bidraget att fr.o.m. 2012 lämnas med totalt 1 450 kronor per månad till hushåll med ett barn, 1 900 kronor per månad till hushåll med två barn och 2 500 kronor per månad till hushåll med tre eller flera barn.

Förslaget lämnar umgängesbidraget oförändrat.

Avskaffat underhållsstöd vid växelvis boende

I konsekvens med att utredningen föreslår ett växelvisbidrag inom bostadsbidraget, föreslår utredningen att underhållsstöd vid växelvis boende avskaffas. För att begränsa de negativa ekonomiska konsekvenser

som förslaget kan innebära för vissa hushåll presenterar utredningen en möjlig övergångslösning.

Prop. 2017/18:6
Bilaga 1

Åtgärder för ett gemensamt föräldraansvar

Utredningens sammantagna bedömning av förslagen är att om båda föräldrarna i större utsträckning kan kompenseras utifrån sin antagna försörjningsbörda för barnet, borde några för föräldrarna betydelsefulla konflikt drivande faktorer i regelverken minska. Det torde också bidra till att minska de ekonomiska incitament som kan påverka föräldrarnas överväganden om barnets boende eller vistelse i respektive föräldrahushåll. Ur ett barnperspektiv torde också betydelsen av att barnet kan uppfattas som bärare av ekonomiska förmåner och därmed bli ett slagträ i föräldrakonflikter, minska. Detta tillsammans med ett förbättrat och mer uttalat stöd till föräldrar i frågor som rör barnets omsorg och försörjning, borde betydligt förbättra förutsättningarna för samarbete mellan föräldrarna och bidra till att de får bättre förutsättningar att ta ett gemensamt ansvar för barnet.

Utdrag ur lagförslag från Särlevandeutredningens betänkande SOU 2011:51 Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken
dels att 17 kap. 4 §, 18 kap. 5, 16, 25, 37 och 39 §§ /.../ samt
rubrikerna närmast före 17 kap. 4 § och 18 kap. 16, 25, 31 och 37 §§, ska
upphöra att gälla,

dels att /.../18 kap. 1 och 2 /.../§§, 19 kap. 4 /.../§, 95 kap. 2 §, 96 kap.
3 §, 97 kap. 6, 11, 22 och 23 §§ och 110 kap. 5 §, samt rubriken närmast
före 96 kap. 3 §, ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, /.../ 96 kap. 5 a § och
97 kap. 22 a §, samt närmast före /.../ 96 kap. 5 a § och 97 kap. 22 a §
nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

1 §

I detta kapitel finns allmänna bestämmelser om rätten till
underhållsstöd i 2-7 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- undantag från rätten till underhållsstöd i 8-12 §§,
- förmånstiden i 13 och 14 §§, – förmånstiden i 13–14 §§,
- vem som får utbetalningen av underhållsstödet i 15–19 §§,
- beräkning av underhållsstöd i 20–32 §§,
- omprövning vid ändrade förhållanden i 33–35 §§,
- jämkning av underhållsstöd i 36 och 37 §§, och – jämkning av underhållsstöd i
36 §, och
- handläggningen i 3842 §§.

2 §

Ett barn har rätt till underhålls- Ett barn har rätt till underhålls-
stöd under de förutsättningar som stöd under de förutsättningarna
anges i 4 och 5 §§, om föräldrarna som anges i 4 och 5 §§, om
inte bor tillsammans och en av föräldrarna inte bor tillsammans
föräldrarna är *boförälder eller* och en av föräldrarna är
barnet har växelvist boende. *boförälder.*

Om barnet har fyllt 18 år lämnas förlängt underhållsstöd, om även
villkoren i 6 § är uppfyllda.

19 kap.

4 §

Ett beslut om betalnings- Ett beslut om betalnings-
skyldighet ska inte meddelas, om skyldighet ska inte meddelas, om

18 kap. 21, 24 eller 25 § tillämpas eller om underhållsskyldighet enligt föräldrabalken har fastställts i form av ett engångsbelopp.

18 kap. 21 eller 24 § tillämpas eller om underhållsskyldighet enligt föräldrabalken har fastställts i form av ett engångsbelopp.

Prop. 2017/18:6
Bilaga 2

Om den bidragsskyldige är bosatt utomlands eller i Sverige och i eller från utlandet får lön eller annan inkomst som inte kan tas i anspråk genom utmätning enligt 7 kap. utsökningsbalken och en tillämpning av bestämmelserna i 28 och 29 §§ därför övervägs, behöver betalningsskyldighet inte fastställas.

95 kap.

2 §

Bostadsbidrag lämnas i form av

1. bidrag till kostnader för bostad,
2. särskilt bidrag för hemma-
varande barn, *och*

3. umgängesbidrag till den som på grund vårdnad eller umgänge tidvis har barn boende i sitt hem.

2. särskilt bidrag för hemma-
varande bar,

3. *växelvisbidrag för barn som bor växelvis, och*

4. umgängesbidrag till den som på grund vårdnad eller umgänge tidvis har barn boende i sitt hem.

Med växelvis boende enligt första stycket 3 avses att ett barn bor varaktigt hos båda sina föräldrar

Särskilt bidrag och umgängesbidrag

Särskilt bidrag, växelvisbidrag och umgängesbidrag

96 kap.

3 §

Bostadsbidrag i form av särskilt bidrag kan lämnas till familjer med barn som avses i 4, 7 och 8 §§.

Bostadsbidrag i form av växelvisbidrag kan lämnas till familjer med barn som avses i 5 a §.

Bostadsbidrag i form av umgängesbidrag kan lämnas till den som tidvis bor med barn i fall som avses i 6§. Sådant bidrag lämnas endast till en försäkrad som bor i en bostad som han eller hon äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt.

Hushåll med växelvis boende barn

5 a §

Bostadsbidrag kan lämnas till en försäkrad som har vårdnaden om och bor tillsammans med barn växelvis.

Bostadsbidrag kan lämnas även för barn som för vård eller undervisning inte varaktigt bor

hemma men vistas växelvis i hemmet under minst så lång tid varje år som motsvarar normala skolfrier.

97 kap.

6 §

Tilllägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kr, avrundad nedåt till helt tiotusental kronor.

I den sammanlagda förmögenheten ingår förmögenhet för varje försäkrad samt för varje barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§.

I den sammanlagda förmögenheten ingår förmögenhet för varje försäkrad samt för varje barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§. *I fråga om barn som avses i 96 kap. 5 a § ska halva barnets förmögenhet ingå i den sammanlagda förmögenheten*

11 §

Om ett eller flera barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§ har överskott i inkomstslaget kapital, ska till den försäkrades bidraggrundande inkomst läggas varje barns överskott i inkomstslaget kapital i den utsträckning som överskottet överstiger 1 000 kronor.

Om ett eller flera barn som avses i 96 kap. 4 och 9 §§ har överskott i inkomstslaget kapital, ska till den försäkrades bidraggrundande inkomst läggas varje barns överskott i inkomstslaget kapital i den utsträckning som överskottet överstiger 1 000 kronor. *I fråga om barn som avses i 96 kap. 5 a § ska hälften av varje barns överskott läggas till den bidragsgrundade inkomsten i den utsträckning överskottet överstiger 1 000 kronor.*

Vid beräkning av överskott i inkomstslaget kapital tillämpas 5 §.

22 §¹

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som särskilt bidrag med
950 kronor till familjer med ett barn,
1 325 kronor till familjer med två barn, och
1 750 kronor till familjer med tre eller flera barn.

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som särskilt bidrag med
1 450 kronor till familjer med ett barn,
1 900 kronor till familjer med två barn, och
2 500 kronor till familjer med tre eller flera barn.

¹ I de angivna beloppen ingår de belopp som i budgetpropositionen för 2011 är aviserade att gälla fr.o.m. januari 2012 (prop.2010/11:1, utgiftsområde 12).

22 a §

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som växelvisbidrag med
– 1 100 kronor till familjer med ett barn,

– 1 250 kronor till familjer med två barn, och

– 1 700 kronor med familjer tre eller flera barn.

Om det i hushållet finns såväl hemmavarande barn som växelvis boende barn lämnas växelvisbidrag med

– 150 kronor till familjer med hemmavarande barn och ett barn som bor växelvis,

– 450 kronor till familjer med två hemmavarande barn och ett barn som bor växelvis, och

– 600 kronor till familjer med ett hemmavarande barn och två barn som bor växelvis.

23 §

Bostadsbidrag lämnas månadsvis som umgängesbidrag med

– 300 kronor för ett barn

– 375 kronor för två barn, och

– 450 kronor för tre eller flera barn.

Om det i hushållet finns såväl hemmavarande barn som sådana barn som avses i 95 kap. 2 § 3 lämnas umgängesbidrag med 75 kronor per månad för varje barn som berättigar till umgängesbidrag.

Om det i hushållet finns såväl hemmavarande barn *eller växelvis boende barn* som sådana barn som avses i 95 kap. 2 § 4 lämnas umgängesbidrag med 75 kronor per månad för varje barn som berättigar till umgängesbidrag.

110 kap.

5 §

Ansökan om förlängt underhållsstöd enligt 18 kap. 6 § ska göras av den studerande själv, även om han eller hon ännu inte fyllt 18 år.

Beträffande äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg ska om den försäkrade är gift, uppgifter om faktiska förhållanden lämnas på heder och samvete även av den försäkrades make.

När det gäller bostadsbidrag ska ett barn som avses i 96 kap. 4 § och som är över 18 år på ansökningshandlingen självt intyga de uppgifter som rör barnet, om det inte finns särskilda skäl mot det.

När det gäller bostadsbidrag ska ett barn som avses i 96 kap. 4 § *eller 5 a §* och som är över 18 år på ansökningshandlingen självt intyga de uppgifter som rör barnet, om det inte finns särskilda skäl

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2012 i fråga om 18 kap. 1 och 2 och §§, 19 kap. 4 §, 95 kap. 2 §, 96 kap. 3 och 5 a §§, 97 kap. 6, 11, 22, 22 a och 23 §§, och 110 kap. 5 § /.../ samt i fråga om 17 kap. 4 § och 18 kap. 5, 16, 25, 37 och 39 §§ från och med tid efter den 31 januari 2013.

/.../

7. Bestämmelserna i 95 kap. 2 §, 96 kap. 3 § /.../, 97 kap. 6, 11, 22, /.../ 23 §§ och 110 kap. 5 § tillämpas på bostadsbidrag som lämnas från och med den 1 februari 2013.

Förteckning över remissinstanserna till SOU 2011:51

Prop. 2017/18:6
Bilaga 3

Särlevandeutredningens betänkande SOU 2011:51 Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull remitterades till följande instanser:

Riksdagens ombudsmän (JO), Justitiekanslern, Riksrevisionen, Svea hovrätt, Södertörns tingsrätt, Uppsala tingsrätt, Varbergs tingsrätt, Kamrarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Umeå, Förvaltningsrätten i Malmö, Boverket, Statistiska centralbyrån, Domstolsverket, Försäkringskassan, Handisam, Inspektionen för socialförsäkringen, Konsumentverket, Kronofogdemyndigheten, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Skolinspektionen, Socialstyrelsen, Statskontoret, Statens skolverk, Ungdomsstyrelsen, Barnombudsmannen, Diskrimineringsombudsmannen, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Filosofiska fakulteten vid Linköpings universitet, Rättssociologiska enheten vid Lunds universitet, Institutet för social forskning vid Stockholms universitet, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet, Sociologiska institutionen vid Umeå universitet, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenska kyrkan, Degerfors kommun, Ekerö kommun, Gällivare kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Halmstads kommun, Huddinge kommun, Jönköpings kommun, Kalmar kommun, Leksands kommun, Lindesbergs kommun, Malmö kommun, Mora kommun, Partille kommun, Skara kommun, Sollefteå kommun, Stockholms kommun, Sundsvalls kommun, Timrå kommun, Vännäs kommun, Östersunds kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenskt Näringsliv, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Allmänna Barn-huset, Ersta diakoni, Familjerättsorganisationernas Riksförening, Fredrika Bremerförbundet, Föreningen Enastående föräldrar, Föreningen Pappa-liv, Föreningen Sveriges Kommunala Familjerådgivare, Föreningen Sveriges Kronofogdar, Föreningen Sveriges Socialchefer, Handikappförbundens samarbetsorganisation, Insolvens Riksförbundet för överskuldsetta, Lika Unika, Majblommans Riksförbund, Män för jämställdhet, Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdom, Riksförbundet för sexuell likaberättigande (RFSL), Riksförbundet Barnens Rätt i Samhället (BRIS), Riksförbundet Internationella Föreningar för Invandrarkvinnor (RIFFI), Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), Riksorganisationen för valfrihet, jämställdhet och föräldraskap (HARO), Rädda Barnen, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige, Sammanslutningen för Sveriges Juridiska Byråer, Stiftelsen KFUM Söder Fryshuset, Stockholms stadsmision, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Kvinnolobby, Sveriges Makalösa föräldrar, Sveriges Mansjourers Riksförbund, Sveriges Kvinnojourers Riksförbund (SKR), UmgångerättsFöräldrarnas Riksförening samt Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst (BUS).

Socialdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 september 2017

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Y Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Regnér, Andersson, Hellmark Knutsson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Linde, Skog, Ekström

Föredragande: statsrådet Annika Strandhäll

Regeringen beslutar proposition Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis